

AZ INTÉZMÉNYI KAPACITÁS JAVÍTÁSA ÉS HATÉKONY KÖZIGAZGATÁS

ConnReg AT-HU projekt (ATHU030)

4. Stratégiai dokumentum

„A ConnReg AT-HU projekt szakmai megvalósítását kísérő szakértői tevékenységek ellátása, illetve 6 db stratégiai dokumentum elkészítésének biztosítása” tárgyú vállalkozási szerződés keretében

Készítette: HÉTFA Elemző Központ Korlátolt Felelősségű Társaság

Budapest, 2018. május 31.

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	3
2. A SZAKTERÜLET AKTUÁLIS HELYZETÉNEK VIZSGÁLATA AZ EDDIGI ELŐZMÉNYEK ADATAINAK FELHASZNÁLÁSÁVAL	4
2.1. <i>Az osztrák (kiemelten burgenlandi és alsó-ausztriai) viszonyok</i>	4
2.2. <i>A nyugat-magyarországi helyzetkép</i>	6
2.3. <i>A határon átnyúló kapcsolódások</i>	11
3. SZAKPOLITIKAI CÉLOK ÉS IRÁNYOK AUSZTRIÁBAN (KIEMELTEN BURGENLANDBAN ÉS ALSÓ-AUSZTRIÁBAN) ÉS MAGYARORSZÁGON	18
4. INTÉZMÉNYI STRUKTÚRA, STAKEHOLDER ELEMZÉS	20
4.1. <i>Ausztriában (kiemelten Burgenlandban és Alsó-Ausztriában)</i>	20
4.2. <i>Nyugat-Dunántúlon</i>	20
4.3. <i>Határon átnyúló kapcsolódások</i>	21
5. HAZAI ÉS NEMZETKÖZI BEST PRACTICE-EK ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI BEAVATKOZÁSOK ÉRTÉKELÉSE	27
6. STRATÉGIAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI IRÁNYOK	33
6.1. <i>Határon átnyúló stratégiai célok és irányok</i>	33
6.2. <i>Szakterületfüggő ajánlások</i>	34
7. MELLÉKLETEK	37
7.1. <i>Települési kompetenciák Magyarországon</i>	37
7.2. <i>Közlekedésszabályozás Magyarországon</i>	43
7.3. <i>1993. évi III. tv. a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról</i>	44
7.4. <i>Testvértelepülési kapcsolatok az AT-HU Interreg OP célterületén</i>	47
7.5. <i>A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) tankerületei</i>	49
7.6. <i>A szociális ellátórendszer változásai a centralizáció-decentralizáció szempontjából Magyarországon</i>	50
7.7. <i>Önkormányzati Szövetségek Magyarországon</i>	51

1. Bevezetés

Jelen dokumentum az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program keretében megvalósuló ConnReg AT-HU projekt stratégiai dokumentuma (fejezete), mely a Nyugat-Pannon Terület- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság megbízásából készült.

A dokumentum áttekinti az intézményi kapacitás javítása és a hatékony közigazgatás témakörét a két tagállam határtérségében; fókuszálva a Nyugat-Dunántúlra (Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyék), valamint Kelet-Ausztria Burgenland és Alsó-Ausztria tartományaira. Elemzi a tématerület jellemző szakpolitikai irányait, és a kapcsolódó intézményi struktúrákat a két tagállamban, számba véve ehhez az érintett tipikus szereplőket (stakeholdereket) is. A dokumentum figyelembe vehető joggyakorlatokat is beazonosít és ismertet, melyek relevanciával bírnak a két tagállam együttműködése vonatkozásában.

A dokumentum célja, hogy a szóban forgó tématerület szereplőit beazonosítsa, együtt a két tagállamban észlelhető fejlesztési, fejlődési trendekkel, egyben meghatározva azokat a súlyponti tématerületeket, ahol a két ország szereplői jó eséllyel közös akciókat valósíthatnak meg. Ezek – ideális esetben – tipikusan azok a (rész)területek, ahol a két tagállam szervezeteinek külön-külön cselekvése kevésbé lenne hatékony, mint az adott (közös) problémára reagáló közös fellépés.

A szakmai anyag olyan ismereteket kíván összefoglalni, melyek révén a határ mindkét oldalán megtalálható stakeholderek:

- a jelen helyzetből kiindulva megismerhetik a két tagállam nemzeti fejlesztési irányait, tágabb kitekintésben kitérve a külső – uniós – meghatározottságokra is;
- ezek bázisán beazonosíthatóvá válnak a határon átnyúló relevanciával bíró (potenciálisan közös) fejlesztési irányok;
- s ezáltal körvonalazódhatnak azok a szükséges beavatkozások, melyek révén a két tagállam szervezetei közötti hálózatosodás, az együttműködés intenzitása nőhet.

2. A szakterület aktuális helyzetének vizsgálata az eddigi előzmények adatainak felhasználásával

2.1. Az osztrák (kiemelten burgenlandi és alsó-ausztriai) viszonyok

Ausztria szövetségi állam (Bundesland), ahol a szövetségi és a tartományi szint közötti feladateloszlás részletes jogi szabályozáson alapszik. Ennek a „leosztásnak” az alapjait a „Szövetségi alkotmány” rögzíti. Ausztria kilenc tartományból áll - Burgenland, Alsó-Ausztria, Bécs, Felső-Ausztria, Salzburg, Tirol, Vorarlberg, Karintia és Stájerország -, a tartományok pedig mindösszesen 94 járásból (Bezirk) állnak. A közigazgatás legkisebb egysége az önkormányzat, melyből – összevonásokat követően – 2017-ben 2.100 volt Ausztriában.

Fentiekhez kapcsolódóan Ausztria NUTS-tagolódása az alábbiak szerint alakul:

1. táblázat - Ausztria településeinek típusonkénti megoszlása (db)

NUTS 0	NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3 ¹
Ausztria	Ostösterreich	Burgenland	Mittelburgenland, Nordburgenland, Südburgenland
		Alsó-Ausztria	Mostviertel–Eisenwurzen, Niederösterreich-Süd , Sankt Pölten, Waldviertel, Weinviertel, Wiener Umland/Nordteil, Wiener Umland/Südteil
		Bécs	Bécs
	Südösterreich	Karintia	Klagenfurt–Villach, Oberkärnten, Unterkärnten
		Stájerország	Graz , Liezen, Östliche Obersteiermark, Oststeiermark , West- und Südsteiermark, Westliche Obersteiermark
	Westösterreich	Felső-Ausztria	Innviertel, Linz–Wels, Mühlviertel, Steyr–Kirchdorf, Traunviertel
		Salzburg	Lungau, Pinzgau–Pongau, Salzburg und Umgebung
		Tirol	Außerfern, Innsbruck, Osttirol, Tiroler Oberland, Tiroler Unterland

¹ Vastagon szedve az Osztrák-Magyar Interreg Operatív Program célterülete.

		Vorarlberg	Bludenz–Bregenzer Wald, Rheintal
--	--	------------	-------------------------------------

Az önkormányzatok a feladataikat saját vagy átruházott hatáskörben eljárva hajtják végre. A „saját hatáskörben” ellátandó feladatokról az önkormányzatok önállóan döntenek, nem utasíthatók. Az átruházott hatáskörben ellátandó feladatok esetében (pl.: vízellátás és szennyvízelvezetés, személyszállítás, iskolafenntartás, sport- és szabadidős létesítmények) az önkormányzat a szövetségi vagy a tartományi kormányzat utasításai szerint jár el. Előbbire példa az iskolafenntartás, vízellátás, míg utóbbira a Nemzeti Tanács² választások lebonyolítása, vagy a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás. (Nemzeti Tanács = szövetségi szintű törvényhozó hatalom alsóháza).

Burgenlandban 173³, Alsó-Ausztriában 573⁴, Stájerországban 287⁵ önkormányzat működik; míg Bécs helyzete különleges a tekintetben, hogy egyszerre önkormányzat és tartomány is, melynek 23 kerülete van.

---

² Nationalrat – a szövetségi szintű, Bécsben székelő törvényhozó hatalom (Parlament) alsó háza.

³ Melyből 13 város, 67 pedig „Marktgemeinden”.

⁴ 76 város és 327 „Marktgemeinden”.

⁵ Melyből 35 város és 122 „Marktgemeinden”.

2.2 A nyugat-magyarországi helyzetkép

Magyarországon a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek. A magyar Országgyűlés sarkalatos törvénnyel biztosítja a helyi választópolgárok közösségének önkormányzathoz való jogát. A helyi önkormányzás joga a települések (települési önkormányzatok) és a megyék (területi önkormányzatok) választópolgárainak közösségét illeti meg.

Települési önkormányzatok működnek:

- községekben,
- városokban,
- járásszékhely városokban,
- megyei jogú városokban,
- és a fővárosi kerületekben.

A **19 megyei önkormányzat** területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. Hatóköre nem terjed ki a területén lévő megyeszékhelyre, illetve a megyei jogú városra.

A helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között szabályalkotási joggal bír, önállóan igazgathat, tulajdona lehet, költségvetése alapján önállóan gazdálkodhat, kötelező feladatai veszélyeztetése nélkül vállalkozhat, helyi adót vethet ki, szabadon társulhat más helyi önkormányzattal, együttműködhet más országok helyi önkormányzatával, és tagja lehet nemzetközi önkormányzati szervezetnek.

Magyarország összes települési önkormányzatának száma: 3178 (3155 település és 23 fővárosi kerület). A Nyugat-Dunántúlon 3 megyében 657 település található. Ebből a megyei jogú városok száma: 5 (Győr, Nagykanizsa, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg).

2. táblázat - A Nyugat-Dunántúli Régió településeinek típusonkénti megoszlása (db)

	Megyei Jogú Város	Város	Nagyközség	Község	Összesen
Győr-Moson-Sopron	2	10	4	167	183
Vas	1	12	0	203	216
Zala	2	8	3	245	258
Nyugat-Dunántúli Régió	5	30	7	615	657

Forrás: KSH Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2017. január 1.

A helyi önkormányzat feladat- és hatásköreit a **képviselő-testület** gyakorolja, melyet a közvetlenül - 5 évre választott⁶ - polgármester vezeti. A **polgármester** jellemzően a kisebb falvakban társadalmi megbízatásban, míg a nagyobb településeken főállásúként látja el feladatát.

A **megyei közgyűlés elnökét** a megyei képviselő-testület saját tagjai közül választja meg.

A feladatellátást tekintve Magyarország berendezkedése erősen centralizált, ahol a központi kormányzat felel a közszolgáltatások jó részéért (pl.: oktatás, egészségügy, szociális ellátások), míg a települési önkormányzatok a településfejlesztésért, település üzemeltetésért (köztemetők, helyi utak fenntartása, közvilágítás, hulladékszállítás), helyi infrastruktúráért (pl.: egészséges ivóvíz, szennyvíz, távhő), óvodai ellátásért, gyermekétkeztetésért, s egyes szociális alapszolgáltatásokért (pl.: házi segítségnyújtás, falugondnoki szolgálat, szociális étkeztetés), kulturális feladatokért felelősek.

Az önkormányzat működésével, a döntések előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellátására polgármesteri hivatalt - a 2.000 fő alatti települések számára kötelezően közös önkormányzati hivatalt - kell fenntartani, melyet a jegyző vezet.

1. sz. keretes írás – A kistérségi társulások helyzete

2007 és 2013 között Magyarországon a települési önkormányzatok ösztönzött, de önkéntes részvételével 173 kistérségben működött az ország összes települését magába foglaló **többcélú kistérségi társulásos** rendszer. A kistérségi társulások jellemzően területfejlesztési, szociális, oktatási, egészségügyi, közművelődési tevékenységet folytattak; egyben a pályázati rendszernek is fontos kedvezményezettjei voltak.

2013-tól a társulások vagy megszűntek, vagy azokból, jellemzően a nagyobb teherbírású városi önkormányzatok kiléptek. A helyi önkormányzatok önkéntes társulási szabadsága alapján ugyanakkor több helyen továbbra is működnek ezen társulások, s látnak el olyan önkormányzati feladatokat, melyet együtt hatékonyabban végezhetnek pl.: gyermekjóléti szolgáltatás, orvosi ügyelet, belső ellenőrzés). Néhány, **a régióban 2018-ban is működő kistérségi társulás:** Téti Kistérség Sokoróaljai Önkormányzatainak Többcélú Társulása, Győri Többcélú Kistérségi Társulás dunaszentpáli székhellyel (Győr kiválásával), Szombathelyi Kistérség Többcélú Társulása vasszécsenyi székhellyel (Szombathely kiválásával), Sárvár Térsége Többcélú Kistérségi Társulás nyőgéri székhellyel (Sárvár város kiválásával), Keszthely és Környéke Kistérségi Többcélú Társulás, Lenti Kistérség Többcélú Társulása. Felsorolásban szereplő, nagyobb hatókörrel bíró kistérségi társulásokkal együtt 2017. végével Győr-Moson-Sopron megyében és Vasban 50-50, Zalában pedig 69 önkormányzati társulás működött⁷ – ezek azonban tipikusan egy-egy intézmény

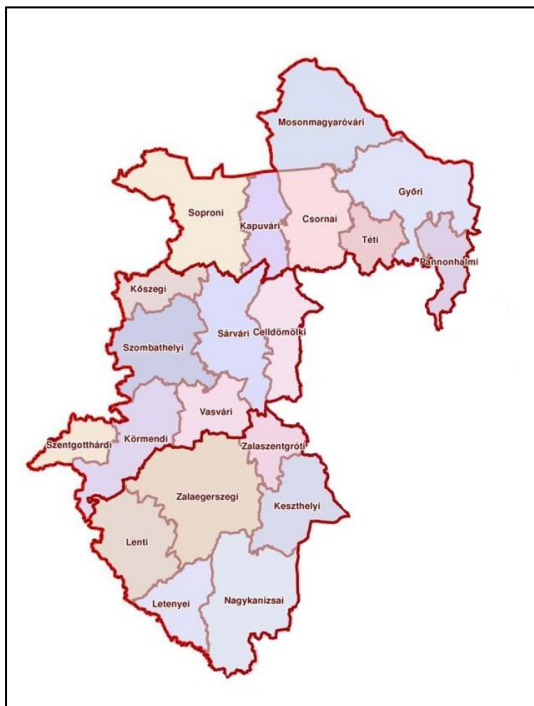
⁶ 2014-től kezdődően szól 5 évre a választási periódus, ez korábban 4 éves volt.

⁷ Forrás: KSH OSAP adatgyűjtés.

működtetésére alakultak, a határon átnyúló együttműködésben nem játszanak szerepet.

2013. január 1-től jöttek létre az államigazgatás alsó középszintű szervei, a **járásai hivatalok**, melyek a **Kormányhivatalok kirendeltségeiként** működnek. Ma Magyarországon 174 járási hivatal - és Budapesten 23 kerületi hivatal – működik, ezek száma a Nyugat-Dunántúlon: 20. A Járási Hivatalok többek között okmányirodai feladatokat, gyermekvédelmi és gyámügyeket, munkaügyi, földhivatali, népegészségügyi feladatokat, szociális ügyeket, fogyasztóvédelmi és nyugdíj ügyeket intéznek. **A járási hivatalok nem rendelkeznek önkormányzatisággal, nincs választott testületük.**

A 3 megye alkotta Nyugat-Dunántúli régió népessége közel 1 millió fő (983 251 fő - 2017. január 1.)

1. ábra - Nyugat-Dunántúli Régió járásai

A legnépesebb megye **Győr-Moson-Sopron megye** (népesség: 457 344 fő, települések száma: 183, terület: 4208 km²) 7 járásra tagozódik: Csornai járás; Győri járás; Kapuvári járás; Mosonmagyaróvári járás; Pannónhalmi járás; Soproni járás; Tét járás;

Vas megye népessége 253 109 fő. A 216 település 3 336 km² nagyságú területen fekszik. Szintén 7 járásból áll. Celldömölki járás; Kőrmendi járás; Kőszegi járás; Sárvári járás; Szentgotthárdi járás; Szombathelyi járás; Vasvári járás

Zala megyében (népesség: 272 798 fő, települések száma: 258, terület: 3784 km²) 6 járás található: Keszthelyi járás; Lenti járás; Letenyei járás; Nagykanizsai járás; Zalaegerszegi járás⁸; Zalaszentgróti járás

A járási hivatalok szerinti tagozódása követi tehát a történelmileg kialakult megyerendszer határait, a megyék egyben az uniós nomenklatúra szerinti **NUTS-rendszernek** is az alapkövei a következők szerint:

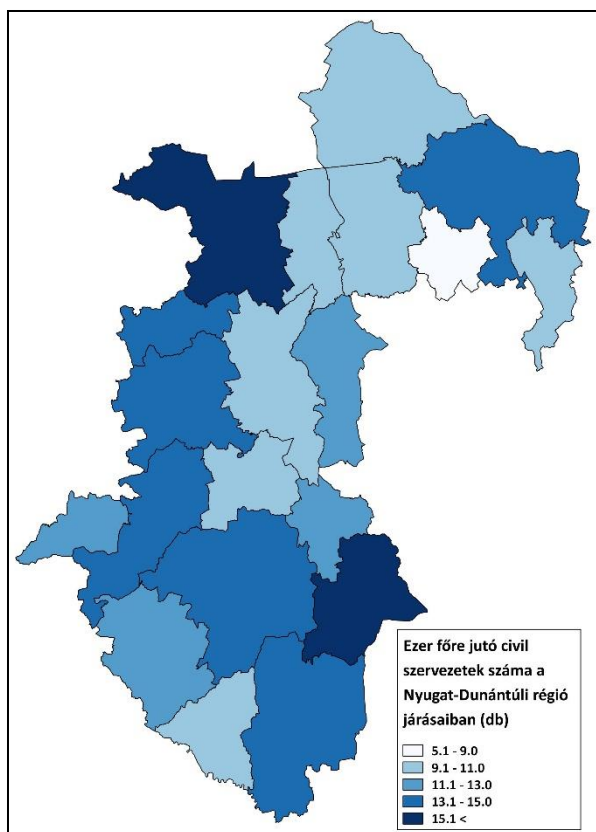
⁸ Forrás: www.jarasok.hu

3. táblázat - A NUTS-rendszer felépítése Magyarországon

NUTS 0	NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3 ⁹
Magyarország	Közép-Magyarország	Közép-Magyarország	Budapest
			Pest
	Dunántúl	Közép-Dunántúl	Fejér
			Komárom-Esztergom
			Veszprém
		Nyugat-Dunántúl	Győr-Moson-Sopron
			Vas
			Zala
		Dél-Dunántúl	Baranya
			Somogy
			Tolna
	Alföld és Észak	Észak-Magyarország	Borsod-Abaúj-Zemplén
			Heves
			Nógrád
		Észak-Alföld	Hajdú-Bihar
			Jász-Nagykun-Szolnok
			Szabolcs-Szatmár-Bereg
		Dél-Alföld	Bács-Kiskun
			Békés
Csongrád			

⁹ Vastagon szedve az Osztrák-Magyar Interreg Operatív Program célterülete.

Az önkormányzatok mellett a civil szektor szervezeteiről (alapítvány, egyesület) szükséges még szót ejteni, mint olyan szervezetekről, melyek számos település életében jelentős szerepet töltenek be. Ezen szervezetek régió belüli eloszlása korántsem egyenletes. Mint a mellékelt térkép is mutatja, a szervezetek ezer főre eső számát tekintve közel háromszoros különbség figyelhető meg a Nyugat-Dunántúl járásai között. A Balaton-parti aktív területek mellett az osztrák-magyar határhoz közeli járások alapvetően potenciált rejt magában a határon átnyúló együttműködésekkel illetően.

2. ábra – Civil szervezetek a Nyugat-dunántúli Régió járásáiban (2016)¹⁰

¹⁰ KSH adatok alapján saját szerkesztés.

2.3 A határon átnyúló kapcsolódások

A határon átnyúló kapcsolódások legfőbb alapja a tématerületen, hogy mind Ausztriában, mind Magyarországon valamennyi település önálló önkormányzatisággal rendelkezik, melyek önállóan formálják külső kapcsolataikat is, azaz a határon átnyúló együttműködésnek ilyen értelemben jogi, adminisztratív korlátja nincsen. Ugyanakkor a mindennapi tapasztalat erősen mutatja, hogy az együttműködés nem mindenütt, és nem mindenben erős (vagy létezik egyáltalán) a határtérségben.

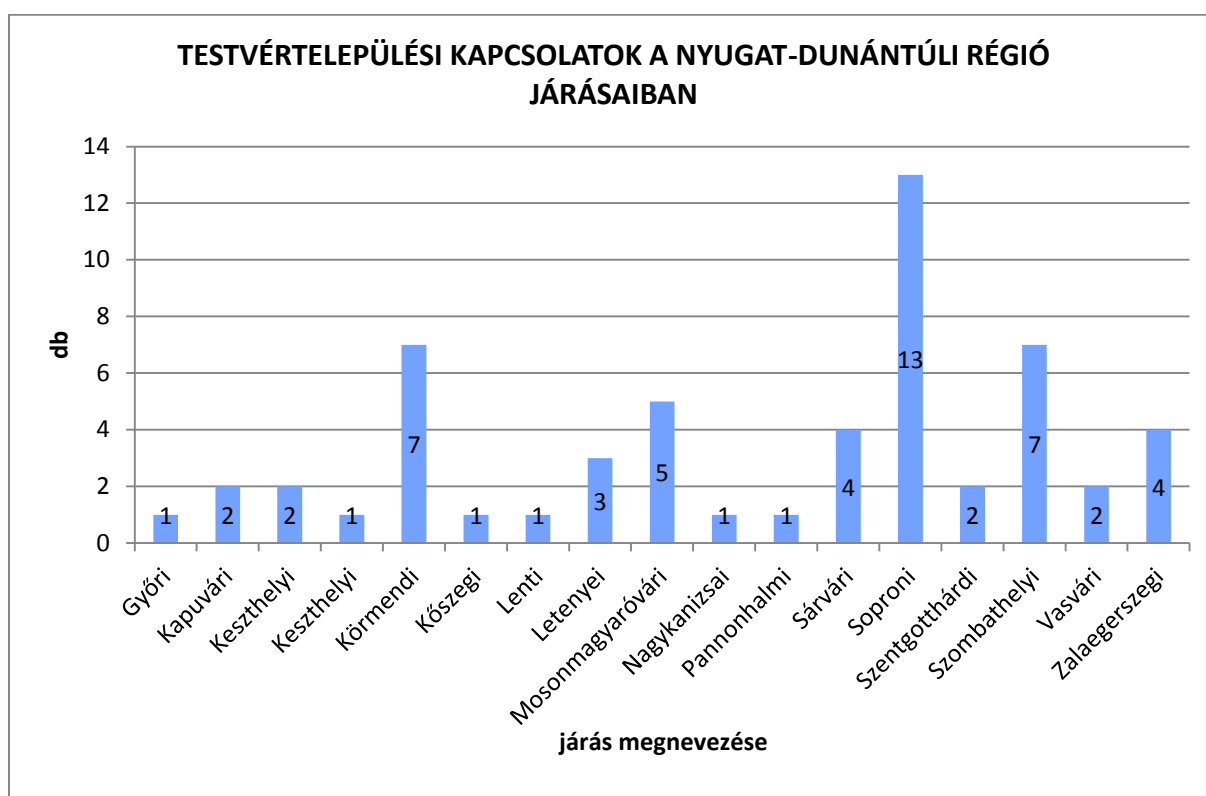
A meglévő együttműködések egyik megnyilvánulási formáját képezik azok a bilaterális kapcsolatok, melyek **a testvértelepülési együttműködésekben** nyilvánulnak meg. Ezek gyökere a legtöbb esetben a rendszerváltásig nyúlik vissza, hiszen 1990 után a magyar külpolitikai irányváltás elsődleges feladata a nyugat-európai kapcsolatépítés „menedzselése” volt, melyben Nyugat-Magyarországnak és az itt elhelyezkedő településeknek – Ausztria közelsége miatt – kiemelt szerep jutott. A „Nyugat” felé történő nyitás települési szinten is meghatározónak bizonyult ebben az időszakban, így számos testvértelepülési viszony keletkezett a '90-es években Ausztriával is. Természetesen az intenzív kapcsolattartás intenzív munkát – valamint anyagi- és kapacitásbeli erőfeszítéseket igényel –, így ezek a partnerségek számos esetben elhaltak. Tartósnak ott bizonyultak, ahol egyrészt jelentősebb kapacitás állt rendelkezésre – mindenekelőtt a nagyobb településeken, vagy akár megyei jogú városokban –, vagy ahol a földrajzi közelség, s az így fellépő közös tématerületek segítettek az együttműködés ívét fenntartani¹¹.

A testvértelepülési kapcsolatok erősebben vannak jelen a nagyobb, illetve a határhoz közelebb fekvő települések esetén:

---

¹¹ Az együttműködés alapvető feltételének tűnik a földrajzi közelség/elérhetőség. Ennek hiányában az együttműködések, ha formálisan fenn is maradnak, de megszűnnek – olykor pedig maga a település is belátja a kapcsolat életképtelen voltát, hivatalosan is megszüntetve a „tetszhalott” viszonyokat: http://www.kisalfold.hu/mosonmagyarovari_hirek/testvervarosok_nyolcbol_kettot_toroltek/2090610/

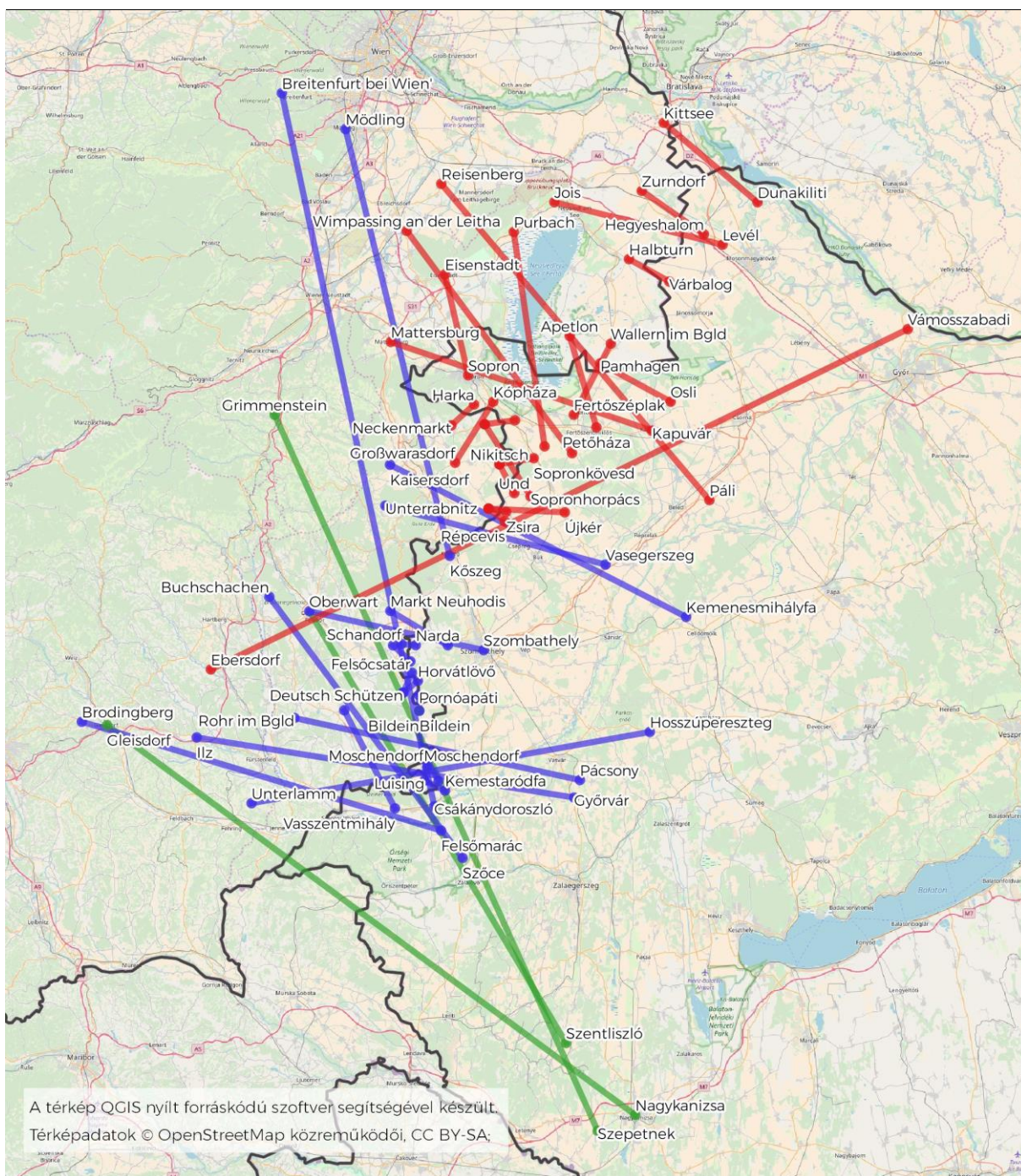
3. ábra

Forrás: TÖOSZ kérdőíves felmérése (2018) és Belügyminisztérium adatfelvétele (2014) után saját szerkesztés

A következő térkép mutatja a meglévő **osztrák-magyar bilaterális kapcsolatokat az Interreg AT-HU OP célterülete vonatkozásában**. Látható, hogy a földrajzi közelség jelentős súllyal esik latba – míg Győr-Moson-Sopron megyében 22, Vasban 20, addig Zalában csak 3 település rendelkezik a célterület osztrák oldalán testvértelepüléssel. A határ másik oldaláról szemlélve a kérdést, a testvértelepülési kapcsolatokban összesen érintett 45 osztrák település 80%-a (36 település) Burgenlandban van:

4. ábra Testvértelepülési kapcsolatok az osztrák-magyar program célterületén

Forrás: TÖOSZ és Belügyminisztérium adatai alapján saját szerkesztés

A határon átnyúló kapcsolatok vonatkozásában feltétlen szükséges kitérni a határ két oldalán élő **nemzetiségekre** – mindenekelőtt **magyarokra, németekre és horvátokra** –, hiszen ők szintén fontos kapcsolatot jelentenek.

Az Ausztriában élő nemzeti kisebbségek jogait mindenekelőtt az **1976. évi törvény a népcsoportok jogairól**¹² rendezte, máig ható érvénnyel. Ez a szövetségi törvény a népcsoportalkotás kritériumai között a szövetség (Bund) területén történő lakást, az őshonosságot („beheimateten”), az osztrák állampolgárságot, a nem német anyanyelvet és a saját népi jellegzetességeket („Volkstum”) sorolja fel. E meghatározás alapján Ausztriában a következő népcsoportok ismertek el: horvátok, szlovének, magyarok, csehek, szlovákok, romák. A közelmúlt fejleményei közül fontos kiemelni a szövetségi kormány 2000-es rendeleteit a magyar nyelvű topográfiai jelzések kifüggesztéséről és a magyar nyelv hivatalos használatáról Felsőőr, Felsőpulya, Őrsziget és Alsóőr településeken, illetve körzeteikben.

Fenti jogalkotói szándék gyakorlati leképeződését jelentik azok a tartományi hatáskörbe tartozó szabályozások, melyek a **kisebbségi nyelvoktatás** lehetőségét hivatottak biztosítani a helyi óvodai és iskolai nevelésben. Így az 1994-es kisebbségi iskolatörvény egész Burgenlandban biztosítja a kétnyelvű oktatást, ha a szülők legalább 25 százaléka ezt kéri. A kisebbségi nyelv választható tantárgyként való oktatásához a diákok minimális létszáma pedig 8 fő.

4. táblázat – A népesség etnikai összetételének változása Burgenlandban

Év	Népesség	Németek		Horvátok		Magyarok	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
1920	294 849	221	75	44	15,2	24	8,4
		185		753		867	
1934	299 447	241	80,6	40	13,5	10	3,5
		326		500		442	
1951	276 136	239	86,8	30	11,1	5 250	1,9
		687		599			
1971	272 119	261	96	8 786	3,2	1 491	0,5
		176					
1991	270 880	239	88,3	19	7,2	6 763	2,5
		097		460			
2001	277 569	242	87,4	19	7,1	6 641	2,4
		458		778			

Forrás: 1920 kivételével – mely magyar - osztrák népszámlálási adatok

Hasonlóan az osztrák szabályozáshoz, Magyarországon is fontos törvényi ismérve a **nemzetiségnek** annak őshonos volta. A magyar szabályozás szerint nemzetiségnek minősül minden olyan – Magyarország területén **legalább egy évszázada honos** – **népcsoport**, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, a lakosság többi részétől saját nyelve, kultúrája és hagyományai megkülönböztetik, egyben olyan összetartozás-tudatról tesz bizonyosságot, amely mindezek megőrzésére, történelmileg kialakult közösségeik érdekeinek kifejezésére és védelmére irányul. Az Alaptörvény szerint a nemzetiségek a **magyar politikai közösség részei** és

¹² Bundesgesetz über die Rechtstellung von Volksgruppen in Österreich.

államalkotó tényezők. Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalásához és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználathoz, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.

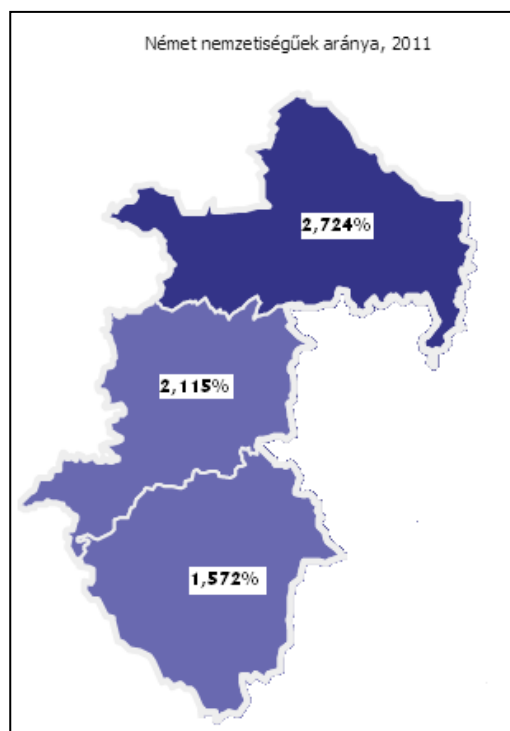
A nemzetiségek jogairól szóló törvény **13 magyarországi nemzetiséget** nevesít: *a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán.* Az egyes nemzetiségek a **községben, városban és a főváros kerületeiben települési,** továbbá a **megyében és a fővárosban területi nemzetiségi önkormányzatot,** valamint **országos nemzetiségi önkormányzatot** hozhatnak létre.

Az országgyűlési választásokon lehetősége van a nemzetiségi közösségek tagjainak arra, hogy a **parlamentari részvételüket** biztosítsák, méghozzá kétféle módon: **kedvezményes mandátummal** önálló és teljes jogú **képviselő,** vagy alacsonyabb szavazatszám esetén **nemzetiségi szószóló** választható az Országgyűlésbe. A kedvezményes mandátumhoz szükséges szavazatszámot - létszámukból adódóan - a roma és a német közösség tudja teljesíteni. (A nemzetiségi szószóló nem rendelkezik önálló képviselői jogosultsággal, de a Magyarországi nemzetiségek bizottsága tagjaként hatékonyan tudja érvényesíteni az általa képviselt közösség érdekeit.) 2018-ban a **Magyarországi Németek Országos Önkormányzata** által állított lista 25.658 szavazattal **kedvezményes mandátumot szerzett,** így a német szószóló az Országgyűlésben képviselőként folytathatja munkáját.

A nemzetiségek jogainak védelmét **nemzetiségi ombudsmanhelyettes** is hivatott védeni. (Alapvető jogok biztosának a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó helyettese).

A roma nemzetiségűeket követően, a **német Magyarország második legnagyobb nemzetisége**. Számuk mintegy 200 000–220 000 főre tehető, ami az ország összlakosságának 2,5%-a.

A Nyugat-dunántúli Régióban a német nemzetiség a nemzetiségi önkormányzatok számát tekintve csak harmadik helyen áll. Horvát nemzetiségi önkormányzatból 31 található, míg németből eggyel kevesebb, 30. A régióban az összlakossághoz viszonyított százalékos arányuk a 2011. évi népszámlálás adatai alapján északról dél felé haladva csökken. Győr-Moson-Sopron megyében az országos átlag feletti 2,724%, Vasban 2,115%, míg Zalában 1,572%

5. ábra - Német nemzetiségűek a Nyugat-Dunántúlon (2011)¹³

A Nyugat-Dunántúli Régió területén feltűnő, hogy a 13 elismert nemzetiség közül mindössze 7 van jelen. Legnagyobb számban roma, majd horvát és német, illetve szlovén önkormányzatok alakultak. További 3 nemzetiség (bolgár, lengyel, örmény) mindössze 1-1 önkormányzatot tudott megalakítani.

5. táblázat - A Nyugat-Dunántúli Régió területén lévő nemzetiségi önkormányzatok

	Össz.:	Bolgár	Görög	Horvát	Lengyel	Német	Örmény	Roma	Román	Ruszin	Szerb	Szlovák	Szlovén	Ukrán
Magyarország	2053	33	35	112	41	405	32	1116	54	44	43	112	10	15
Nyugat-Dunántúli Régió	150	1	0	31	1	30	1	77	0	0	0	0	9	0
ebből:														
Győr-Moson-Sopron	46	1	0	9	1	16	1	17	0	0	0	0	1	0
Vas	48	0	0	11	0	9	0	20	0	0	0	0	8	0
Zala	56	0	0	11	0	5	0	40	0	0	0	0	0	0

Forrás: KSH Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2017. január 1.

¹³ KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

Bár a települések közti együttműködés finanszírozása az Interreg VA program keretében is lehetséges, ugyanakkor a **városi/települési együttműködési jellegű projektek kevésbé tipikusak az Interreg programban**. Kivételként említhető mindenekelőtt a City cooperation projekt (illetve projektek); valamint a korábbi periódusban Bécs vezető partnerségével megvalósult „Centropo capacity” projekt, mely a Central Europe Programból nyert finanszírozást. Összességében azonban elmondható, hogy a települések kevésbé képviseltetik magukat a Programban – összefüggésben azzal, hogy a kistelepülések számára nehezen megugorható a program által elvárt finanszírozási és egyéb követelmények rendszere, míg a potens, nagyobb kapacitásokkal rendelkező települések számára számos más, sok tekintetben egyszerűbben lehívható forrás áll rendelkezésre céljaik megvalósítása érdekében.

A települések közti, kisléptékű együttműködések támogatása jelen periódusban mindenekelőtt a ConnReg projekt keretében, annak **„Kistérségi és lokális hálózatok és kezdeményezések”** munkacsomagjában volt lehetséges. Az itt támogatott akciók is magukon viselik a testvérvárosi kapcsolatokról írtak jellemzőit – vagyis elsősorban a földrajzilag, tematikailag jól megalapozott együttműködések képesek hosszabb távon is fennmaradni. Ilyen mindenekelőtt Wiener Neustadt és Sopron városainak együttműködése, mind a két érintett város munkacsoport-találkozóinak szintjén, mind pedig civil szervezeteik révén¹⁴. A földrajzi távolság ellenére hosszabb távon is fenntartható és gyümölcsöző Schneebergland és a Keszthelyi Kistérség együttműködése, mely szintén kulturális témákra és cserekapcsolatokra összpontosít.

A kulturális témák mellett hagyományosan az **iskolai (és óvodai) csereprogramok** és együttműködések azok, melyekben a határmenti települések aktívak. Az ilyen irányú tevékenységek finanszírozása a 2014 – 2020-as periódusban a BIG AT-HU projekt keretében lehetséges, ahol 2018 első félévével bezárólag hozzávetőlegesen 20 határmenti osztrák és magyar település intézményei valósítottak meg egymással közös tevékenységet.

---

¹⁴ Az együttműködés mindenekelőtt kulturális tématerületekre terjed ki – így pl. a városi fotóklubok közös rendezvényeire, koncertekre.

3. Szakpolitikai célok és irányok Ausztriában (kiemelten Burgenlandban és Alsó-Ausztriában) és Magyarországon

A két tagállam fentebbiekben ismertetett rendszereit áttekintve a következő szakpolitikai összefüggések, trendek és irányok rajzolódnak ki:

- A szövetségi rendszerű, **számos kompetenciát a tartományok szintjére delegáló osztrák rendszerrel szemben magyar oldalon erős centralizáció** figyelhető meg, ahol a kompetenciák jelentős része a fővárosban összpontosul. A hagyományosan is centralizált magyar berendezkedés 2013. január 1-től még erősebben központosítottá vált. Egyrésztől ekkor jöttek létre a Kormányhivatalok Járási Hivatalai, másrészt önkormányzati szinten megszűntek a Körjegyzőségek, s koncentráltabb hivatalok jöttek létre, legalább kétezer fős lakosságszámmal, Közös Önkormányzati Hivatal elnevezéssel. Szintén ezen időszakról szűntek meg a Kistérségi Társulások. Az oktatást illetően az állam átvállalta a 3.000 fő alatti településeken az iskolák fenntartását, létrejött a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), amely 198 tankerülettel rendelkezett. A korábban önállóan működő kistélepülési iskolák állami kézbe kerültek. 2017. január 1-től az addig még önkormányzati fenntartásban lévő, 3.000 fő feletti települések iskolái is államosításra kerültek, így a közoktatás terén mind az iskolák fenntartásával, mind pedig az üzemeltetéssel kapcsolatos feladatokért Magyarországon az állam felel.
- Részint összefüggésben előzőekkel, a két tagállam közti együttműködések „hagyományos” problémája a két tagállam szervezeteinek **eltérő szintű** beágyazottsága – a hasonló, azonos szinten lévő **struktúrák hiánya**. Mivel ez magában a történelmileg kiforrott államszervezetben gyökerezik, így ezzel, mint alapvető adottsággal értelemszerűen számolni szükséges.
- Magyarországon 2015-ben hirdették meg a 2022-ig tervezett **Modern Városok Programját**, amely Magyarország megyei jogú városainak fejlesztését célozta meg. A program keretében a Kormány megállapodást kötött mind a 23 megyei jogú várossal – így az osztrák-magyar program célterületén lévő, korábban említett öt MJV-vel is –, összességében több mint 250 projekt megvalósítására, mintegy 3500 milliárd forint értékben. 2018. májusában született döntés a **Modern Települések Fejlesztéséről** is, felelős kormánybiztos kinevezésével, aki ellátja egyrészt a Kormány és a megyei jogú városok önkormányzata között a megyei jogú város további fejlődése és megújulása érdekében létrejött együttműködési megállapodások végrehajtásának irányításával összefüggő feladatokat, másrészt kidolgozza a **modern falvak és a nem megyei jogú városok fejlesztésimodell-koncepcióját**, majd közreműködik annak végrehajtásában. Ezek alapján Magyarországon kirajzolódnak látszódnak egy-egy hangsúlyos településcsoportra vonatkozó, az adott település nagyság problémáira reagáló szakpolitikai fejlesztési cél. A Modern Falvak és Kisvárosok Program az ország legnagyobb térség- és vidékfejlesztési projektje lehet, amelynek kidolgozása széles szakmai

konzultációval jelenleg is zajlik – s melynek a határközeli területeken értelemszerűen akár határon átnyúló vetülete is lehet.

- A **közigazgatás és a közszolgáltatások** megfelelő működése meghatározó szükséglete a modern európai társadalmaknak – ezek **fejlesztésére** minden uniós állam jelentős erőforrásokat allokál. A folyamat együtt halad és összefonódik a **digitalizációval**, e tekintetben mindkét tagállam jelentős eredményeket tud felmutatni – a lentebb található best practice fejezetben konkrét példák is kiemelésre kerülnek.
- Szintén a határtérség mindkét oldalán jelentkező trend a városiasodás, ahol a digitalizáció által megjelenő infokommunikációs technikák révén jelenttek meg a **Smart City**¹⁵ elméletek. Cél, hogy az egyre összetettebbé váló városok komplex problémáira egy olyan átfogó, integrált szemléletű megoldási mechanizmust találjanak, aminek a segítségével sok párhuzamosan futó, bonyolult egymásra épülő folyamatokat kezelni tudják. Az így létrehozott integrált rendszer a város működésének összes szereplőjét képes összekapcsolni, illetve minden szükséges területen jelen tud lenni. A határtérségben mindenekelőtt osztrák oldalról már az előző periódusban megjelent egy e tekintetben formálódó kezdeti együttműködési igény Graz és térsége irányából¹⁶, mely azonban konkrét témába vágó projektben az eddigiekben még nem öltött testet.

---

¹⁵ Az egyik közismert Smart City definíció (ITU): Az okos és fenntartható város egy olyan innovatív város, amely intenzíven használja az infokommunikációs technológiákat, annak segítségével fejleszti az életminőséget, hatékonyabbá teszi a városüzemeltetést és városi szolgáltatásokat; mindezeket úgy, hogy tekintettel van a jelen és jövő generáció igényeire, egyaránt figyelembe veszi a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontokat.

¹⁶ http://www.recom-huat.eu/index.php?article_id=313&clang=1

4. Intézményi struktúra, stakeholder elemzés

4.1. Ausztriában (kiemelten Burgenlandban és Alsó-Ausztriában)

A tématerület speciális jellegéből adódóan viszonylag kis számú, jól azonosítható szervezetekből áll a stakeholderek köre; ahol a két tagállam, Ausztria és Magyarország között számos hasonlóság figyelhető meg a struktúrákban.

Ilyen érdekelti kör Ausztriában mindenekeelőtt a korábbiakban már tárgyalt **önkormányzatok köre**; melynek értelemszerűen – reagálva az állam szövetségi felépítésére –, hangsúlyos elemei az **érintett tartományok**, és azok szervezetei. A tartományok vonatkozásában az egy-egy konkrét szakterületéért – pl. oktatás, képzés – felelős osztályok hangsúlyos szereplői a tématerületnek/operatív programnak. A tartományi szervezetek vonatkozásában fontos kiemelni a **Regionalmanagement Burgenlandot** (RMB), valamint egyes tartományi háttérszervezeteket. Ide tartoznak többek között az **Ecoplus Niederösterreichs Wirtschaftsagentur GmbH, Energie- und Umweltagentur Niederösterreich**.

A tartományi szervezetek mellett a civil szervezetek képviselői is lényegi szereplői az érdekelti struktúrának – értelemszerűen alapvetően fókuszálva egy-egy sok tekintetben speciális tématerületre. Horizontális és stratégiai jellegű, egyben határon átnyúló jelentőséggel bíró tématerületet kezelő szervezet az **Osztrák Szakszervezeti Szövetség**, valamint a kamarák. Fontos megemlíteni továbbá a célterület egyetemeit, melyek értelemszerűen a tartományi (illetve szövetségi) központokban helyezkednek el.

4.2. Nyugat-Dunántúlon

A nyugat-dunántúli érdekelti kör sok tekintetben leképezi az osztrák oldal viszonyait – értelemszerűen figyelemmel az előző fejezetben már említett igazgatási szintek közötti különbség meglétével (ld. tartomány – megye/ország). Ennek megfelelően a **helyi önkormányzat** és a **központi igazgatás** közötti területen mindenekeelőtt a három érintett **megyei önkormányzat**, valamint egyes régiós szereplők – mint pl. a Nyugat-Pannon Nonprofit Kft. – nevesíthetők.

Az osztrák oldalhoz hasonlóan fontos megemlíteni az **egyetemi szereplőket**, akik a megyei jogú városokon túl – a **Georgikon** révén – Keszthelyen is jelentős szerepet játszanak; egyben sajátos szint víve a határon átnyúló együttműködés kereteibe is.

Az oktatási tématerület stakeholderi szerkezete sajátos jelleggel bír Magyarországon, tekintettel az előző fejezetben már említett **Klebelsberg Központ** felállítására, melynek megyénként kettő, összesen hat tankerülete helyezkedik el a nyugat-dunántúli régióban¹⁷.

---

¹⁷ A KLIK tankerületeinek aktuális felosztását mutatja a 7.5. melléklet.

Megemlíthetők még magyar oldalon is a **szakszervezetek** – mindenképp a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ) -, a **civil szervezetek**¹⁸, valamint az **önkormányzati szövetségek**. Utóbbiakból ma Magyarországon 8 országos önkormányzati szövetség¹⁹ működik, a legnagyobb ezek közül az 1617 taggal rendelkező Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ).

4.3 Határon átnyúló kapcsolódások

Jelen kérdés – a hálózatosodás – vizsgálata tárgyában, támaszkodva a RECOM előzményprojektek megállapításaira és módszertanára - mindenképp annak hálózati analízisére²⁰ -, történik meg a tématerület szereplőinek áttekintése. Ennek keretében a Technikai Titkárság által nyújtott adatszolgáltatás²¹ bázisán egy interaktív térkép került kialakításra, melynek az intézményi kapacitások és a hatékony közszolgáltatások erősítése (TO11) tématerületre vonatkozó tartalma elérhető az alábbi linken:

https://qgiscloud.com/250M81/Interreg_V_A_AT_HU_2014_2020_Cloud_online2019/?bl=mapnik&st=&l=Priority%204&t=Interreg_V_A_AT_HU_2014_2020_Cloud_online2019&e=1476161%2C5822733%2C2288961%2C6198970

Hivatkozott dátummal bezárólag ezen a tématerületen 11 projekt keretében 84 partner dolgozott együtt, melyek közül értelemszerűen 11 vezető partner; míg 44 stratégiai partner, és 29 „normál” támogatásban részesülő projektpartner van. A stratégiai partnerek más prioritásokhoz képest magas száma minden bizonnyal a tématerület sajátos jellegének tudható be, ahol számos érintett intézmény bevonása ebben a formában lehet a leghatékonyabb.

6. táblázat – Az intézményi kapacitások és a hatékony közszolgáltatások erősítése (TO11) tématerület projektjei

	Projekt neve	Partner szerepe	Az intézmény neve	Partner székhelye/telephelye
SO41 határon átívelő	Ökoachse	Stratégiai partner	Soproni Egyetem	Sopron
		Projektpartner	<i>Körmend és Kistérsége Többcélú Kistérségi Társulás</i>	<i>Körmend</i>
		Stratégiai partner	VASIVÍZ Zrt.	Szombathely

¹⁸ Ld. e tekintetben a korábban közölt 2. ábrát.

¹⁹ Ld. még a 7.7. mellékletet és a 8. táblázatot.

²⁰ http://www.recom-huat.eu/files/sk-recom-huat2014-130917_nwa_bericht.pdf

²¹ Melynek dátuma 2018. május 11., így az adatok is az ezzel a dátummal bezárólag támogatásban részesült projekteket tartalmazzák.

		Stratégiai partner	Association "The Eco Energy Land"	Güssing
		Vezető partner	Megújuló Energiák Európai Központja, Güssing	Güssing
		Stratégiai partner	Vienna University of Technology, Institute of Process Engineering, Environmental Technology and Technical Biosciences	Wien
		Stratégiai partner	Association for Sewage Treatment Mittleres Strem- and Zickenbachtal	Güssing
	Age-friendly Region	<i>Projektpartner</i>	<i>European Centre for Social Welfare Policy and Research</i>	<i>Wien</i>
		<i>Projektpartner</i>	<i>Zalaegerszegi Gondozási Központ</i>	<i>Zalaegerszeg</i>
		<i>Projektpartner</i>	<i>Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény</i>	<i>Győr</i>
		<i>Projektpartner</i>	<i>Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálat</i>	<i>Szombathely</i>
		Vezető partner	Chance B Social Enterprise Kft.	Gleisdorf
	City Cooperation II	<i>Projektpartner</i>	<i>Polgármesteri Hivatal Körmend</i>	<i>Körmend</i>
		Stratégiai partner	Polgármesteri Hivatal Murarátka Letenye	Letenye
		<i>Projektpartner</i>	<i>Polgármesteri Hivatal Lenti</i>	<i>Lenti</i>
		Vezető partner	Stájer City Cooperation	Fürstenfeld
		Stratégiai partner	Zalalövői Közös Önkormányzati Hivatal	Zalalövő
		Stratégiai partner	Polgármesteri Hivatal Vasvár	Vasvár
		Stratégiai partner	Óriszentpéter Közös Önkormányzati Hivatal	Óriszentpéter
		Stratégiai partner	Polgármesteri Hivatal Szentgotthárd	Szentgotthárd
	ConnReg AT-HU	Vezető partner	Nyugat-Pannon Nonprofit Kft.	Szombathely
		<i>Projektpartner</i>	<i>NÖ.Regional.GmbH</i>	<i>Katzelsdorf</i>
		Stratégiai partner	Government of Styria	Graz
		<i>Projektpartner</i>	<i>Regionalmanagement Burgenland GmbH</i>	<i>Eisenstadt</i>
		Stratégiai partner	Vienna City Administration, Municipal Department 27 European Affairs	Wien

Fairwork	Stratégiai partner	Labour Market Service Austria	Wien
	Stratégiai partner	Health and Safety Executive Eisenstadt	Eisenstadt
	Stratégiai partner	Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat	Győr
	Stratégiai partner	Labour Market Service Burgenland	Eisenstadt
	Vezető partner	Osztrák Szakszervezetek Szövetsége	Eisenstadt
	Stratégiai partner	Chamber of Labour, Burgenland	Eisenstadt
	Stratégiai partner	Nemzeti Adó- és Vámhivatal Zala Megyei Adóigazgatósága	Zalaegerszeg
	Stratégiai partner	Nemzeti Adó- és Vámhivatal Vas Megyei Adóigazgatósága	Szombathely
	<i>Projektpartner</i>	<i>Magyar Szakszervezeti Szövetség</i>	<i>Szombathely</i>
	Stratégiai partner	Regional Medical Insurance, Burgenland	Eisenstadt
	Stratégiai partner	Regional Government, Burgenland	Eisenstadt
	Stratégiai partner	Zala Megyei Önkormányzat	Zalaegerszeg
	Stratégiai partner	Vas Megyei Önkormányzat	Szombathely
	Stratégiai partner	Nemzeti Adó- és Vámhivatal Győr-Moson-Sopron Megyei Adó- és Vámigazgatósága	Győr
	Joint Ambrosia Action	Stratégiai partner	Mosonmagyaróvár Önkormányzata
Vezető partner		Burgenland Tartomány	Eisenstadt
<i>Projektpartner</i>		<i>Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal</i>	<i>Győr</i>
Stratégiai partner		Szigetközi Természetvédelmi Egyesület	Feketeerdő
Stratégiai partner		Polgármesteri Hivatal Győr	Győr
<i>Projektpartner</i>		<i>Széchenyi István Egyetem</i>	<i>Győr</i>
<i>Projektpartner</i>		<i>University of Natural Resources and Life Sciences, Vienna</i>	<i>Wien</i>
Stratégiai partner		Vas Megyei Kormányhivatal	Szombathely

Wrestling without borders	Vezető partner	Burgenlandi Birkózó Szövetség	Mörbisch am See
	Stratégiai partner	Ministry of Defence and Sports	Wien
	Projektpartner	<i>Győri Atlétika Klub</i>	<i>Győr</i>
	Stratégiai partner	Magyar Birkózó Szövetség	Budapest
	Stratégiai partner	Zalaegerszegi Birkózó Sport Egyesület	Zalaegerszeg
	Stratégiai partner	Polgármesteri Hivatal Győr	Győr
	Stratégiai partner	Magyar Olimpiai Bizottság	Budapest
	Stratégiai partner	Austrian Wrestling Association	Wals bei Salzburg
	Projektpartner	<i>Sport Centre VIVA Ltd.</i>	<i>Steinbrunn - Neue Siedlung</i>
	Stratégiai partner	Kőszeg Sportegyesület	Kőszeg
BIG AT-HU	Projektpartner	<i>Soproni Egyetem</i>	<i>Sopron</i>
	Stratégiai partner	Klebelsberg Központ	Budapest
	Projektpartner	<i>Federal State Burgenland</i>	<i>Eisenstadt</i>
	Projektpartner	<i>Vienna Board of Education European Office</i>	<i>Wien</i>
	Stratégiai partner	Lower-Austrian Education Authority	Sankt Pölten
	Projektpartner	<i>Wiener Kinderfreunde</i>	<i>Wien</i>
	Vezető partner	Alsó-Ausztria Tartományi Kormányzat	Sankt Pölten
	Projektpartner	<i>Nyugat-Pannon Nonprofit Kft.</i>	<i>Szombathely</i>
EDLRIS	Projektpartner	<i>Austrian Computer Society (OCG)</i>	<i>Wien</i>
	Projektpartner	<i>Private Foundation University College of Teacher Education in Burgenland</i>	<i>Eisenstadt</i>
	Vezető partner	Grazi Műszaki Egyetem	Graz
	Projektpartner	<i>Neumann János Számítógép-Tudományi Társaság</i>	<i>Győr</i>
	Projektpartner	<i>Széchenyi István Egyetem</i>	<i>Győr</i>
CEPI	Vezető partner	Pannon Egyetem	Veszprém
	Stratégiai partner	Austrian Poultry Health Service	Sankt Pölten

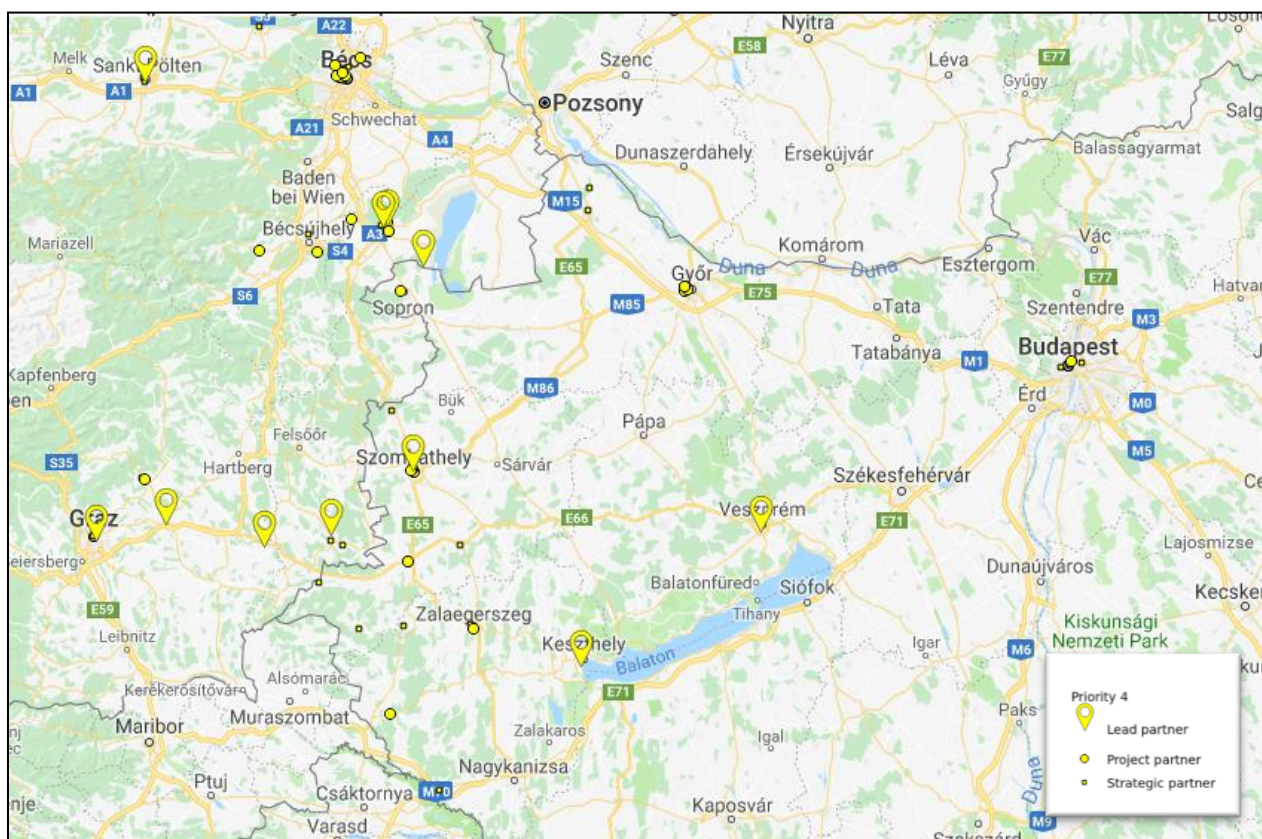
SO42 A határrégió lakossága interkulturális képességének és munkaerő-mobilitásának erősítése közös oktatási kezdeményezések és szakképzések révén

		<i>Projektpartner</i>	<i>University of Veterinary Medicine, Vienna</i>	<i>Wien</i>
		Stratégiai partner	Zentrale Arbeitsgemeinschaft der Österreichischen Geflügelwirtschaft	Wien
		Stratégiai partner	Baromfi Termék Tanács	Budapest
REBE II		<i>Projektpartner</i>	<i>Győri Műszaki SZC Hild József Építőipari Szakgimnáziuma</i>	<i>Győr</i>
		Stratégiai partner	Municipality of Weiz	Weiz
		Vezető partner	Pannon Egyetem Georgikon Kar	Keszthely
		<i>Projektpartner</i>	<i>Energieplattform NÖ-SÜD/Schneebergland</i>	<i>Würflach</i>
		<i>Projektpartner</i>	<i>Studien- und Technologie Transfer Zentrum Weiz GmbH</i>	<i>Weiz</i>
		Stratégiai partner	Agency for energy and environment of Lower Austria	Sankt Pölten
		Stratégiai partner	Technical High School Wiener Neustadt	Wiener Neustadt
		Stratégiai partner	Eco Plus Agency for economic development of Lower Austria, Cluster for construction, energy and environment	Sankt Pölten
		Stratégiai partner	Regional Development Oststeiermark	Weiz

A vezető partnerek megoszlása erős osztrák túlsúlyt mutat (8:3), míg a teljes mezőnyt illetően ugyanez az arány 40:44, immáron Magyarország „javára”. Említett térképi megjelenítés tématerületre vonatkozó kivonata a következő képet mutatja:

6. ábra – Az intézményi kapacitások és a hatékony közszolgáltatások erősítése (TO11) tématerület projektjeinek elhelyezkedése

Forrás: saját szerkesztés.

5. Hazai és nemzetközi best practice-ek és területfejlesztési beavatkozások értékelése

Community-Led Local Development - CLLD

A CLLD egy, a régiók (NUTS-II) szintje alatt felhasználható térségi eszköz, melyet az EU 1303/2013-as rendelete 32-35. cikkében szabályoz²². Maga a módszertan – mindenekelőtt a LEADER Közösségi Kezdeményezés révén – hosszabb múltra tekint vissza, de a cél mindenkor az volt, hogy a helyi közösségek és szervezetek bevonásával valósuljanak meg a kitűzött (szakpolitikai) fejlesztési célok.

A CLLD egy konkrét térségre – mely a régiós szint alatt helyezkedik el – fókuszál, egy olyan közösségvezérelt helyi akciócsoporttal, mely a köz- és magánszféra kiegyensúlyozott kapcsolatára épít²³. A CLLD beavatkozásai integrált, szektorokon átívelő, a helyi igényekre alapozó akciókon keresztül valósítja meg; erősen építve és kihasználva a helyi erőforrásokat, a helyben meglévő szervezeti és humán tőkét.

Fenti megközelítés révén lehetséges a különböző pénzügyi alapok egymáshoz kapcsolódó, együttes felhasználása a CLLD által megfogalmazott stratégia megvalósítása érdekében.

Egy adott CLLD tényleges területének és népességének meghatározásáról az akciócsoport dönt, azonban hivatkozott rendelet 33. cikkében fontos peremfeltétel, hogy a népesség mérete legalább 10.000 fő és legfeljebb 150.000 fő lehet.

Fontos pénzügyi jellegű ösztönző, hogy a 2014-2020-as periódusban az ERFA illetve ESZA részéről biztosított társfinanszírozási arány 10%-kal több lehet, amennyiben az adott prioritási tengely CLLD-n keresztül kerül elköltésre.

Magyarország a CLLD lebonyolítását tekintve jelentős tapasztalatokat halmozott fel a 2014-2020-as periódusban, mely adott esetben a határon átnyúló térben is relevanciával bírhat.

European Grouping for Territorial Cooperation - EGTC

Az Európai Területi Társulás (ETT) egy olyan európai jogi eszköz, mely képes keretet és jogi személyiséget nyújtani az önkormányzatok és más területi egységek céljainak közös, határon átnyúló megvalósítására. Az ETT jogi személyiséggel és teljes jogképességgel rendelkezik, önálló jogalanyként léphet fel. A csoportosulás saját költségvetéssel, szervezettel és szerződő képességgel rendelkezik; vagyont szerezhethet, bíróság előtt eljárhat. A tagok közösen választják meg az igazgatót, illetve hozzák létre a tagok képviselőiből álló közgyűlést.

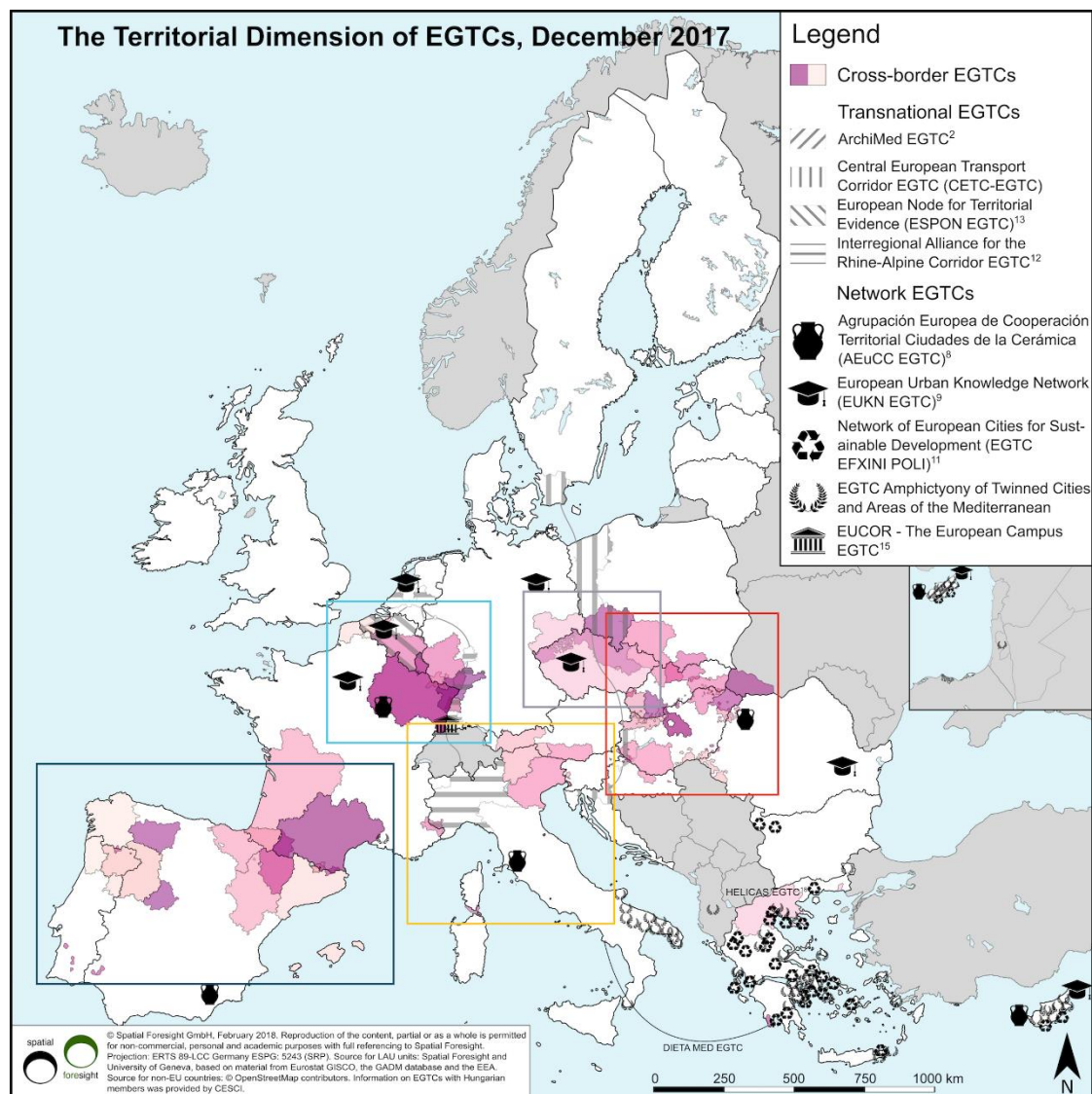
---

²² http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_en.pdf alapján.

²³ A szavazatok legalább 50%-át nem közhatalmi partnereknek kell gyakorolniuk, ill. egy érdekcsoport sem rendelkezhet a szavazatok 49%-ánál többel.

Mint azt az alábbi térkép is mutatja, Magyarország előszeretettel alkalmazza ezt a jogi eszközt a határon átnyúló együttműködésben, melyekből 2017 végével 22-t vettek nyilvántartásba Magyarországon²⁴.

7. ábra – Európai Területi Társulások Európában

Forrás: Régiók Bizottsága²⁵

Szembetűnő ugyanakkor, hogy osztrák-magyar viszonylatban nem működik ilyen szervezet, sem pedig Ausztria keleti területein – beleértve Bécset is –, ahol hiányzik ennek a jogi formának az alkalmazása. Az itt elhelyezkedő, az osztrák-magyar OP területe által érintett tartományok közül csak Alsó-Ausztria rendelkezik az alkalmazást

²⁴ <http://egtc.kormany.hu/europai-teruleti-tarsulasok-nyilvanartasa>

²⁵

[http://www.spatialforesight.eu/tl_files/files/editors/bilder/EGTCs_in_Europe_European_grouping_for_territorial_cooperation_Spatial_Foresight_Committee_of_the_Region_CoR\(2\).png](http://www.spatialforesight.eu/tl_files/files/editors/bilder/EGTCs_in_Europe_European_grouping_for_territorial_cooperation_Spatial_Foresight_Committee_of_the_Region_CoR(2).png)

lehetővé tevő jogszabállyal²⁶. A 2010. január 21-i keltezésű törvény²⁷ értelmében ilyen szervezet alapításában részt vehet:

- Alsó-Ausztria Tartomány,
- alsó-ausztriai település, vagy azok szövetsége,
- illetve más, az uniós EGTC-Rendeletben megjelölt szervezet, amennyiben annak szabályozása Alsó-Ausztria törvényhozási fennhatósága alá esik.

A nyilvántartásról a tartományi kormány hoz döntést, mely egyben ezen szervezetek regiszterét is vezeti, amely nyilvános, bárki számára hozzáférhető dokumentum. A regisztráló döntés a tartomány haladéktalanul a szövetség (Bund) tudomására hozza. Alsó-Ausztrián kívül a programban érintett többi tartomány nem rendelkezik hasonló szabályozással.

Javaslat a határokon átnyúló összefüggésben jogi és közigazgatási akadályok felszámolására irányuló mechanizmusról

Az **Európai Bizottság részéről elkészített rendelet-tervezet** azon a több mint két éven át végzett „határokon átnyúló elemzésen”²⁸ nyugszik, melynek tanúsága szerint ugyanazon ország többi régiójához képest egy határ menti régió gazdasági teljesítménye általában szerényebb. Mint a dokumentum bevezetője kiemeli, az Interreg programok hatását és hozzáadott értékét Európában széles körben elismerik, ugyanakkor számos esetben a határokon átnyúló akadályok a közigazgatási gyakorlatok és a nemzeti jogi keretek közötti különbségekből származnak. Ezeket az akadályokat a programok önállóan nehezen tudják kezelni, így a programstruktúrákon túlmutató döntéshozatalra van szükség.

A Bizottság által elfogadott „**A növekedés és a kohézió előmozdítása az EU határ menti régiókban**”²⁹ című közlemény kiemeli, hogy az EU és tagállamai milyen módon csökkenthetik a határokon átnyúló interakciók komplexitását, hosszát és költségeit, és ösztönözhetik a szolgáltatások belső határok mentén történő összevonását. Azt is vizsgálja, hogy min kell javítani annak biztosítása érdekében, hogy a határ menti régiókban élő polgárok és vállalkozások maximálisan kihasználhassák a határ mindkét oldalán kínálgató lehetőségeket. A közlemény 10 pontos akciótervet javasol; az egyik pont konkrétan a jogi és közigazgatási határokon átnyúló akadályokra tér ki³⁰.

---

²⁶ <https://portal.cor.europa.eu/egtc/about/Pages/national-dispositions.aspx>

²⁷ NÖ EVTZ-Gesetz.

https://portal.cor.europa.eu/egtc/about/National%20Provisions%20Docs/EGTC_Rules_Austria_Land_Lower_Austria_01_2010.pdf

²⁸ Lásd: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/.

²⁹ A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek: „A növekedés és a kohézió előmozdítása az EU határregióiban”, COM(2017) 534 final, 2017.9.20.

³⁰ E közlemény keretében a határok által okozott akadály alatt nem csak a szabad mozgás Európai Bíróság által megállapított korlátozása értendő, hanem az olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási gyakorlat is, amely a határokon átnyúló interakciók során akadályozza egy határ menti régióban rejlő lehetőségek érvényesülését.

A határ menti régiókra vonatkozó közlemény kilencedik pontja egy konkrét kezdeményezést említ, amelyet 2015-ben a luxemburgi elnökség alatt indítottak. Számos tagállam mérlegeli egy olyan új, a határokon átnyúló projektek egyszerűsítését szolgáló eszköz bevezetésének előnyeit, amely – önkéntes alapon és az illetékes hatóságok hozzájárulásával – lehetővé tenné, hogy az egyik tagállam szabályait a szomszédos tagállamban a határ menti régiókn belül egy adott, a helyi és/vagy regionális közjogi hatóságok által kezdeményezett, meghatározott ideig tartó projektre vagy intézkedésre alkalmazzák³¹.

A rendelet tervezet alapján az új jogi eszköz főbb ismérvei a következők:

- Mint minden uniós rendelet, e rendelet is teljes egészében **kötelező és közvetlenül alkalmazandó lesz valamennyi tagállamban**. A tagállamok nagy részének valószínűleg először jogszabályt kell elfogadnia, hogy az illetékes hatóságok számára lehetővé tegyék kötelezettségvállalás megkötését, amely révén a tagállam számára lehetővé válik a szomszédos tagállam jogi rendelkezéseinek „határon át történő átvétele”, ami a „szokásosan” alkalmazandó nemzeti szabályoktól való eltérést eredményezne.
- A tagállamok előtt **két lehetőség** áll fenn: az **európai határokon átnyúló kötelezettségvállalás** - amely önmagában lehetővé teszi a szokásos szabályoktól való derogációt -, **vagy az európai határokon átnyúló nyilatkozat**, ahol az aláírók hivatalosan kötelezettséget vállalnak a szokásos szabályok jogalkotás útján történő módosítására).
- A mechanizmus **önkéntes** alapon fog működni: a tagállamok a mechanizmust vagy a határok által okozott jogi akadályok felszámolására irányuló egyéb hatékony mechanizmust választhatják.
- Az EU-n belüli **szárazföldi határookra** fog **összpontosítani**, ugyanakkor a tagállamoknak lehetővé teszi a mechanizmus tengeri és külső határookra történő alkalmazását.
- Kiterjed az adott határrégióban hatást gyakorló bármely infrastrukturális eszközre, vagy az adott határrégióban nyújtott általános gazdasági érdekű szolgáltatásra vonatkozó közös projektre.

Az új mechanizmus működése a gyakorlatban a következőképpen nézne ki:

- A kötelezettségvállalás, illetve nyilatkozat megkötésére irányuló eljárásban elkészül és benyújtásra kerül az úgynevezett kezdeményező által kidolgozott megindításra irányuló dokumentum.

---

³¹ A területi kohézióról a luxemburgi elnökség alatt rendezett informális miniszteri találkozóra vonatkozó bemeneti dokumentum. Lásd: <http://www.aménagement-territoire.public.lu/fr/eu-presidency/Informal-Ministerial-Meetings-on-Territorial-Cohesion-and-Urban-Policy-26-27-November-2015-Luxembourg-City.html#>; lásd még a bizottsági szolgálati munkadokumentumot: SWD(2017) 307 final, 3.9 pont, 49–50. old.

- Majd a szomszédos tagállam jogi rendelkezéseinek „határon történő átvitelével” megbízott tagállam előzetes elemzést végez.
- Ezt követően elkészül a megkötendő kötelezettségvállalás, illetve nyilatkozat.
- Végül pedig mindkét tagállam illetékes hatóságai aláírásukkal megkötik a kötelezettségvállalást, illetve nyilatkozatot.

Fontos kitérni arra, hogy ki az, aki „**kezdeményező**” lehet. Ilyen szervezet lehet:

- A közös projekt kezdeményezéséért, vagy annak kezdeményezéséért és végrehajtásáért felelős közjogi vagy magánjogi szervezet.
- Egy vagy több, az adott határrégióban elhelyezkedő, vagy a határrégióban közhatalmat gyakorló helyi, illetve regionális hatóság.
- Az egy adott határrégióban működő, vagy annak legalább egy részét lefedő, határokon átnyúló együttműködés céljára létrehozott jogi személyiséggel rendelkező vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, ideértve az Európai Parlament és a Tanács 1082/2006/EK rendelete szerinti európai területi együttműködési csoportosulásokat, eurorégiókat, az Euregios-t és hasonló szervezeteket.
- A **határrégiók részéről létrehozott szervezet**, amelynek célja a határokon átnyúló területek érdekeinek támogatása, a szereplők kapcsolatépítésének és a tapasztalatcserének az elősegítése, mint például az Európai Határmenti Régiók Szövetsége, a Mission Opérationnelle Transfrontalière, vagy a Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálata.
- Kezdeményezők lehetnek fenti pontban említett szervezetek együttesen is.

ASP - Application Service Provider

Magyarországon az önkormányzati törvény módosításával³² lehetővé vált, hogy az önkormányzati feladatellátás egységességének támogatásához, valamint a költségvetési stabilitás megőrzéséhez fűződő kormányzati érdekekre figyelemmel

- **az állam ASP szolgáltatás keretében központi informatikai támogatást biztosít** az önkormányzatoknak
- és **adattárház** létrehozásával biztosítja a releváns gazdálkodási adatok összegyűjtését és elemezhetőségét.

³² A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényt módosította a 2016. évi LIV. törvény. Hatálybalépése 2016. július 1. E szerint: A helyi önkormányzat a pénzügyi, ügyviteli, ügyintézési és egyéb alapvető feladatok egységes szabályok szerinti elvégzését, átláthatóságát biztosító - az állami informatikai rendszerrel összekapcsolható - informatikai rendszert működtet, amely a folyamatos pénzügyi állami ellenőrzés eszközeként is szolgál. A helyi önkormányzat - egyes kötelező feladatainak informatikai támogatása céljából - csatlakozik a helyi önkormányzatok feladatellátását támogató, számítástechnikai hálózaton keresztül távoli alkalmazásslolgáltatást nyújtó, az állam által biztosított, elektronikus információs rendszerhez (a továbbiakban: önkormányzati ASP rendszer). A csatlakozás módját, végső határidejét és az önkormányzati ASP rendszer szakrendszereit kormányrendelet határozza meg.

Az **Önkormányzati ASP központ szolgáltatásaival** megvalósul az önkormányzatok egységes informatikai rendszerrel történő ellátása, ügyintézési folyamataik standardizálása.

Az ASP (Application Service Provider) szolgáltatás lényege, hogy az ügyfél nem magát a számítógépes programot vásárolja meg, telepíti fel a gépére és kezdi el annak használatát, hanem egy távoli szolgáltató központtól szolgáltatásként veszi igénybe az alkalmazásokat.

2017. január 1-től 1733 település, 2018. január 1-től újabb 1261 önkormányzat csatlakozott kötelező jelleggel az ASP rendszerhez. Az **önkormányzatok 92 %-a**, a települési önkormányzatok hivatalainak (polgármesteri hivatalok, közös önkormányzati hivatalok) 85 százaléka a magyar Államkincstár ASP felhő alapú alkalmazáscsomagját **használja** a következő területeken: iratkezelés, gazdálkodás, helyi adó, hagyatéki eljárás, ingatlanvagyon-kataszter, ipar és kereskedelmi ügyek. Az ASP projekt biztosítja az önkormányzati elektronikus ügyintézését is. Online kitölthető és beküldhető űrlapok egyszerűsítik a hivatali ügyek indítását és nyomon követését. Az önkormányzatok számára települési portál is készült. **ASP rendszer teljes körű, országos kiterjesztése 2019-re fejeződik be.** Előnye, hogy azt az állam térítésmentesen biztosítja, központilag karbantartja. Az elektronikus ügyintézésnek köszönhetően egyre inkább háttérbe szorul a papír alapú adminisztráció, s a települések néhány kattintással tehetnek eleget az adatszolgáltatási kötelezettségüknek.

Az ASP rendszerben – bár koránt sem öleli fel az összes önkormányzati folyamat elektronizálását –, a digitális közszolgáltatások fejlesztését tekintve hatalmas együttműködési potenciál rejlik. (Pl. a településüzemeltetés, térinformatika terén - lásd vasteir.hu portált, illetve a releváns korábbi határon átnyúló projektet.)

6. Stratégiai együttműködési irányok

6.1 Határon átnyúló stratégiai célok és irányok

A fentebbi fejezetekben kifejtettek, és a tématerület sok tekintetben speciális volta – ti. más területekhez képest jóval szűkebb a potenciális stakeholderek köre, egyben a két tagállam föderális-centrális felépítése közti különbségek is élesebben jelentkeznek – alapján a legfőbb stratégiai cél a következőként kerül megfogalmazásra:

Stratégiai cél: aktív határon átnyúló intézményi és emberközi kapcsolatok

E fő stratégiai cél alapvetően kétosztatú – egyrészt intézmények közötti; másrészt emberek közötti közvetlen, aktív és tartósan fennálló kapcsolatokról van szó:

Aktív határon átnyúló intézményi és emberközi kapcsolatok	
Intézményi együttműködések erősítése	Lakosság bevonása

Fenti két rész cél megvalósítása értelemszerűen szorosan összefügg – hiszen maguknak az intézményeknek is elemi célkitűzése a lakosság jobb elérése, bevonása; így a köztük lévő kapcsolat erősítése jobb emberközi kapcsolatokat is képes generálni.

Fenti célrendszer a következő stratégiai beavatkozásokon keresztül érhető el:

Aktív határon átnyúló intézményi és emberközi kapcsolatok			
Intézményi együttműködések erősítése		Lakosság bevonása	
Közszféra szervezetek együttműködése	Iskolai-óvodai együttműködések	Civil szervezetek együttműködése	People-to-people akciók

Közszféra szervezetek együttműködése

Bár a két tagállam eltérő igazgatási rendszerére már többször utaltunk, ugyanakkor a határon átnyúló együttműködés fontos elemét kell képezzék az eltérő rendszerek közötti hidak kiépítése.

Iskolai-óvodai együttműködések

Az iskolai-óvodai együttműködéseknek nagy hagyománya van a célterületen, egyben ennek a korcsoportnak a bevonása kiemelt jelentőséggel bír a többnyelvűség kialakítása és az itt élő nemzetiségek határon átnyúló igényeinek kialakítása vonatkozásában. Emellett ezek az együttműködések a tanulók családjai révén jelentős eredményeket lépések felmutatni a lakosság közvetett bevonását illetően is.

Civil szervezetek együttműködése

A civil szervezetek közti partnerségek egy-egy speciális tématerület köré szerveződve jelentős határon átnyúló hatást képesek kifejteni; nagymértékben elősegítve a lakosság közvetlen elérését. Ez esetben a tipikus NGO-szervezetek mellett ide értendők az egyházi és szakszervezeti együttműködések is.

People-to-people akciók

A kisléptékű, people-to-people kezdeményezések támogatása nagy jelentőséggel bírhat egy adott operatív program akcióinak, hatásainak térségi „láthatóvá tételében”. Ugyanakkor a végrehajtási rendszer tapasztalatai szerint a kisméretű, alacsony költségvetésű akciók támogatása nehezen fér össze a vezető partner elv szerinti, határon átnyúló projektek bonyolult jelentéstételi és elszámolási rendszereivel. Ezzel, és a 2014-2020-as periódus végrehajtási tapasztalataival összefüggésben járható út viszont, ha egy-egy ernyőprojekt egy-egy lehatárolt munkacsomagja biztosít kisléptékű akciók („Kleininitiative”) számára keretet – mint ahogy az a ConnReg AT-HU (települési és civil együttműködések) és a BIG AT-HU (iskolai és óvodai partnerségek) projektekben történt.

6.2. Szakterületfüggő ajánlások

Alapozva a dokumentum főbb megállapításaira, a következő ajánlások fogalmazhatók meg a 2014-2020-as periódus hátralévő időszaka, az ekkor elinduló programozás, és ezzel összefüggésben a következő periódus vonatkozásában:

- **Kisméretű beavatkozások (people-to-people akciók, „kisprojektek”, kisléptékű kezdeményezések projekten belüli támogatásának vizsgálata) megvalósításának vizsgálata a programozás folyamatába építetten.**

Ahogy azt az Interreg Programokra vonatkozó rendelettervezet is kiemeli – hivatkozva a Régiók Bizottságának „Emberek közötti és kis méretű projektek a határokon átnyúló együttműködési programokban” című véleményére -, a *„kisprojekt alapok fontos szerepet játszanak az emberek és intézmények közötti bizalomépítésben, nagy európai hozzáadott értéket nyújtanak, és jelentősen hozzájárulnak a határokon átnyúló együttműködési programok átfogó céljához a határ menti akadályok leküzdése, valamint a határ menti területek és állampolgáraik integrálása révén”*³³. Ennek a kérdésnek a vizsgálatakor

---

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A374%3AFIN>

Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alap és külső finanszírozási eszközök által támogatott európai területi együttműködési célkitűzésre (Interreg) vonatkozó egyedi rendelkezésekről

ugyanakkor fontos áttekinteni azokat a keretfeltételeket is, melyeket hivatkozott jogszabálytervezet 24. cikke ismertet; legfőképp, hogy a következő támogatási periódusban a kisprojekt alap kedvezményezettje határokon átnyúló jogi személy, vagy európai területi együttműködési csoportosulás lehet. Utóbbi vonatkozásában fontos visszautalni az 5. fejezetben írtakra – ti. ilyen csoportosulás az eddigiek során osztrák-magyar viszonylatban nem jött létre, figyelemmel a jogi szabályozás hiányosságaira is. A határon átnyúló jogi személy vonatkozásában pedig jelen szakértői munka 5. kötete 5. főfejezetére szükséges visszatekinteni, ahol egy konkrét határon átnyúló CLLD³⁴ ismérvei kerültek bemutatásra.

- **A kedvezményezett kör bővítése.**

Visszatérő eleme a programvégrehajtásnak, hogy viszonylag kisszámú az újonnan belépő szervezeteknek a köre – mely tény nyilvánvalóan összefügg az Interreg programok szabta keretfeltételekkel (Vezető Partner Elv, hosszú előfinanszírozási időigény, bürokratikus végrehajtás, stb.). A kedvezményezett kör bővítése érdekében ugyanakkor mindenképp szükséges erőfeszítéseket tenni, akár innovatív módszerek alkalmazásával is. Ilyenek lehetnek pl.:

- Korábban ismertetett testvértelepülési kapcsolatokkal rendelkező településekre³⁵ fókuszáló célzott megkeresés. Jó eséllyel feltételezhető ugyanis, hogy ezekben a településekben megvan az együttműködési szándék, mely adott esetben elvezethet konkrét akciók megfogalmazásához és kivitelezéséhez.
- Innovatív rendezvényformák alkalmazása. E tekintetben mindenekelőtt a ConnReg projektben alkalmazott „Gördülő képzési akadémia” rendezvényeire szükséges utalni, mely a projektben végzett köztes értékelés illetve a projekt stakeholdereinek lekérdezése alapján rendkívül pozitív visszhangot kapott; s mely szervezési forma képes volt a közvetlen határon átnyúló személyközi kapcsolatok tényleges megerősítésére is.

- **Fiatalkorúak bevonása**

A legfiatalabb, óvodai-iskolai korosztályok bevonása az eddigiek során is nagy jelentőséggel bír – ld. fentebb írtakat a BIG AT-HU projekt vonatkozásában. A határon átívelő aktivitások erősítése ebben a korosztályban szinte minden tématerület vonatkozásában kiemelt jelentőséggel bír – hiszen ez egyrészt befektetés a jövőbe, másrészt a családi kötelek révén hatványozottan erős multiplikátor hatás váltható ki általa.

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat - Ausztria településeinek típusonkénti megoszlása

---

³⁴ HEurOpen CLLD az osztrák-olasz határon.

³⁵ Ld. 3. és 4. ábra, illetve 7. táblázat osztrák és magyar településeit.

2. táblázat - A Nyugat-Dunántúli Régió településeinek típusonkénti megoszlása
3. táblázat - A NUTS-rendszer felépítése Magyarországon
4. táblázat - A népesség etnikai összetételének változása Burgenlandban
5. táblázat - A Nyugat-Dunántúli Régió területén lévő nemzetiségi önkormányzatok
6. táblázat - Az intézményi kapacitások és a hatékony közszolgáltatások erősítése (TO11) tématerület projektjei
7. táblázat - Testvértelepülési kapcsolatok az AT-HU INTERREG OP célterületén
8. táblázat - Önkormányzati Szövetségek Magyarországon

KERETES ÍRÁS JEGYZÉKE

1. keretes írás - A kistérségi társulások helyzete

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra - Nyugat-Dunántúli Régió járásai
2. ábra - Civil szervezetek a Nyugat-dunántúli Régió járásaiban (2016)
3. ábra - Testvértelepülési kapcsolatok a Nyugat-Dunántúli Régió járásaiban
4. ábra - Testvértelepülési kapcsolatok az osztrák-magyar program célterületén
5. ábra - Német nemzetiségűek a Nyugat-Dunántúlon (2011)
6. ábra - Az intézményi kapacitások és a hatékony közszolgáltatások erősítése (TO11) tématerület projektjeinek elhelyezkedése
7. ábra - Európai Területi Társulások Európában

7. Mellékletek

7.1. Települési kompetenciák Magyarországon

Centralizált állam, kis hatáskörű helyi és megyei önkormányzatokkal

Magyarország berendezkedése erősen centralizált, ahol a központi kormányzat felel a közszolgáltatások jó részéért, míg a települési önkormányzatok a helyi infrastruktúráért, egyes szociális alapszolgáltatásokért, a közterületek fenntartásáért, a helyi tömegközlekedésért és a könyvtári szolgáltatásért felelnek. A járások a megyei kormányhivatal kihelyezett irodáiként működnek. A megyei önkormányzatok felelnek a területfejlesztésért és a területrendezésért, valamint a vidékfejlesztésért is.

A Nyugat - Dunántúli régió

Népesség: 998 187 fő

Győr-Moson-Sopron megye (népesség: 449 967 fő): Csornai járás; Győri járás; Kapuvári járás; Mosonmagyaróvári járás; Pannonhalmi járás; Soproni járás; Téti járás; Vas megye (népesség: 257 688 fő) : Celldömölki járás; Körmendi járás; Kőszegi járás; Sárvári járás; Szentgotthárdi járás; Szombathelyi járás; Vasvári járás

Zala megye (népesség: 287 043): Keszthelyi járás; Lenti járás; Letenyei járás; Nagykanizsai járás; Zalaegerszegi járás; Zalaszentgróti járás

Közlekedés

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) 8. pontja alapján az önkormányzat feladata a helyi közösségi közlekedés biztosítása. A menetrenddel és a szolgáltatással kapcsolatosan észrevételeket, panaszokat, bejelentéseket lehet tenni. A helyközi közlekedés biztosításában az önkormányzatnak koordinációs, információ-gyűjtő szerepe van. A tömegközlekedés területén az önkormányzatok felelősek a helyi közösségi közlekedés biztosításáért. A személyszállítási szolgáltatásokról egy kerettörvény rendelkezik (2012. évi XLI. törvény a személyszállítási szolgáltatásokról). A helyi közösségi közlekedés támogatására évente ír ki pályázatot a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium az önkormányzatok számára.

Utak - motorizált közlekedés

Az önkormányzat kizárólag az önkormányzati fenntartású utak kezeléséért felel, ami magában foglalja az adott útvonak tisztítását és karbantartását, csakúgy mint a téli hóeltakarítást. Az önkormányzati fenntartású utak mellett vannak állami fenntartású utak (főutak, autópályák, autóutak).

A lakott területen található járdák takarítása nem az önkormányzat, hanem az adott ingatlantulajdonos feladata.

Utak - Járdák és kerékpárutak

5/2004 (I.28)GKM rendelet a helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól: „3.2.2. A járda, a gyalogút, valamint a kerékpárút tisztántartása A járda, a gyalogút, a kerékpárút, valamint a gyalog- és kerékpárút tisztítása során ügyelni kell arra, hogy azok burkolata ne rongálódjék meg. Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az ingatlan tulajdonosának (kezelőjének, használójának) kell gondoskodnia az ingatlan előtti járdaszakasz (járda hiányában 1 m széles területsáv, illetve ha a járda mellett zöldsáv is van, az úttestig terjedő teljes terület), valamint a járdaszakasz melletti nyílt árok és ennek műtárgyai tisztántartásáról, a csapadékvíz zavartalan lefolyását akadályozó anyagok eltávolításáról. A szórakozó, a vendéglátó és az elárusítóhelyek, üzletek előtti járdaszakaszt a nyitvatartás ideje alatt - a közútkezelő és a helyiséget használó eltérő megállapodásának hiányában - a használó köteles tisztántartani. Ingatlanhoz nem csatlakozó burkolt járda, lépcső, lejtő, gyalogút, valamint a közcélú zöldterületeken átvezető és az ezek körüli burkolt gyalogutak és sétányok tisztántartásáról, hóeltakarításáról és síkosságmentesítéséről a helyi közút kezelője gondoskodik.”

Iskolák

A tankötelezettség hatálya alá eső iskolák (1-8. osztályig) fenntartója a központi kormányzat a tankerületi központokon keresztül. Az önkormányzatoknak nincs hatáskörük az üzemeltetésben, sem pedig a pedagógusok alkalmazása, közszolgálati munkaviszonyát, valamint a javadalmazását érintő kérdéseket illetően sem.

Óvodák

Minden települési önkormányzat köteles gondoskodni az óvodai ellátásról.

Az a települési önkormányzat, fővárosban a kerületi önkormányzat, amelynek területén

a) tízezernél több állandó lakos él, bölcsődét,

b) húszezernél több állandó lakos él, az a) pontban meghatározottak mellett gyermekek átmeneti otthonát,

c) harmincezernél több állandó lakos él, az a) és b) pontokban meghatározottak mellett családok átmeneti otthonát, köteles működtetni.

Ha a bölcsődei ellátásra az adott településen legalább öt gyermek tekintetében igény jelentkezik, vagy a település - jogszabályban meghatározottak szerint megállapított - 3 év alatti lakosainak száma meghaladja a 40 főt, a (3) bekezdés a) pontja alá nem tartozó települési önkormányzat köteles gondoskodni a gyermekek bölcsődei ellátásáról önállóan, társulásban vagy ellátási szerződés útján.

Orvosi ellátás

A települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik:

- a) a házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátásról,
- b) a fogorvosi alapellátásról,
- c) az alapellátáshoz kapcsolódó házi orvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi ügyeleti ellátásról,
- d) a védőnői ellátásról, és
- e) az iskola-egészségügyi ellátásról.

Az ügyeleti szolgálatot, valamint a központi ügyeletet a területi ellátási kötelezettséggel működő házi orvos az önkormányzattal, illetve intézményével kötött szerződésének megfelelően látja el. A területi ellátási kötelezettség nélkül házi orvosi tevékenységet végző orvos az ügyelet működtetőjével kötött szerződésben rögzített feltételek szerint működik közre az ügyelet ellátásában.

Szociális ellátások

- 1.) Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások:
- 2.) Természetben nyújtott szociális ellátások:
  - a.) Közgyógyellátás
  - b.) Szemétszállítási díjkezdvezmény
  - c.) Köztemetés
- 3.) Az Önkormányzat helyi rendelete alapján lakáscélú támogatások
- 4.) Szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást nyújtó alapellátás
- 5.) Megváltozott munkaképességűek szociális ellátása:

Önkormányzatok és idősek ellátása

„Hazánkban a születéskor várható élettartam – a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint – 2010-ben férfiak esetében 70,50 év volt, nőknél 78,11 év. A 60 éves korban várható élettartam férfiak esetében 16,79 év, nőknél pedig 21,56 év.

Magyarországon 1990-ben a 65 éves és idősebb népesség aránya 13,2 százalékot tett ki, és ez 2011-re 16,7 százalékra növekedett. 2011-ben a 65 éveseknek a 14 éves és fiatalabb gyermekekre jutó – 100 főre számított – száma 115 volt. A népesség-előreszámítások szerint 2050-re 29,4 százalék, 2060-ra 31,9 százalék lesz az idősebb korosztályok aránya, ami hasonló az európai uniós átlaghoz.

A 65 éves és idősebb népesség mindössze 10 százalékának nem született élete során gyermeke. Az egygyermekesek aránya 28%, a kétgyermekeseké 42% és az érintett korosztály 20%-ának legalább 3 gyermeke született az élete során. A 65 éves és idősebb népesség 83%-ának már unokája is van, akiknek a felügyeletében viszonylag nagy arányuk vesz részt. A generációk közötti szálak azonban az utóbbi évtizedekben meggyengültek. Kutatások azt bizonyítják, hogy az anyagi lehetőségek hiánya, illetve a házasságok a családok felbomlása játszik döntő szerepet abban, ha a fiatalabb generációk még együtt élnek az idősebbekkel, vagy a fiatalok visszaköltöznek szüleikhez.

A hazai időspolitikai célkitűzései hosszú távúak, a jelenre és a jövőre is fókuszálnak. Legfőbb céljai között szerepel:

- a születéskor várható élettartam növekedésének elősegítése,
- az egészségben eltöltött évek számának növelése,
- az aktív élet fenntartása,
- az időskori jövedelembiztonság megteremtése,
- a társadalmi integráció erősítése, a különböző szolgáltatások (egészségügyi, szociális, oktatási, kulturális stb.) összehangolása az idősedők és idősök szükségleteinek és érdekeinek figyelembevételével,
- az idősök digitális írástudatlanságának csökkentése és élethosszig tartó tanulásának támogatása a digitális tananyagok hozzáférhetőségének biztosításával,
- az aktív idősödés feltételeinek erősítése, amely nem csupán a fizikai aktivitást, a munkaerőpiacon maradást jelenti, hanem a társadalmi, kulturális, civil életben való aktív részvételt is,
- az idősödési folyamat „menedzsmenijének” elterjesztése már fiatalkorban,
- a társadalmi szemléletváltás az idősödésnek mind a gazdasági, mind a társadalmi megítélését és megélését illetően.

Az ellátás típusát és az ellátási formákat tekintve Magyarországon az idősellátásban megkülönböztetünk alapszolgáltatásokat és szakosított ellátásokat. Az alapszolgáltatások körébe tartozik az idősök nappali ellátása – idősök klubja, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, valamint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás. A szakosított ellátások körébe az ápolást/gondozást nyújtó átmeneti, valamint tartós bentlakásos intézmények tartoznak.”

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 25. § (1) és (3) bekezdése alapján szociális rászorultság esetén a jogosult számára a települési önkormányzat képviselő-testülete az Sztv.-ben, illetve az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek szerint pénzbeli szociális ellátást nyújt ápolási díj és önkormányzati segély formájában, de más pénzbeli támogatásokat is megállapíthat. A pénzbeli ellátások mellett az önkormányzat természetbeni szociális ellátásokat is nyújthat, továbbá személyes gondoskodást biztosít szociális szolgáltatások (alapszolgáltatások és szakosított ellátások) formájában.

Magyarországon állami (megyei, kistérségi önkormányzati), valamint civil és egyházi fenntartású idősök ellátására szerveződött intézményi és szolgáltatói rendszer működik. A szolgáltatók nagyrészt állami fenntartásúak. A szolgáltatók, intézmények ellenőrzését az erre kijelölt különböző állami szervezetek végzik.

Magyarországon nem határoztak meg ellátási fokozatokat/szinteket. A gondozási, ápolási szolgáltatásokat a gondozási-ápolási vizsgálat során megállapított, gondozáshoz, ápoláshoz szükséges időtartam alapján vehetik igénybe a rászorulóak. Bentlakásos intézményi ellátást csak az átlag napi négy órát meghaladó gondozási szükséglettel bíró idős személyek vehetnek igénybe.

Alapellátási formák

Falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás

A falugondnoki, illetve tanyagondnoki szolgáltatás célja az aprófalvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése. A szolgáltatás hatszáz lakosnál kisebb településen működtethető. Amennyiben a falugondnoki szolgáltatás létesítését követően a település lakosság száma tíz százalékot meg nem haladó mértékben emelkedik hatszáz lakos fölé, a szolgáltatás tovább működtethető. A tanyagondnoki szolgáltatás legalább hetven és legfeljebb négyszáz lakosság számú – külön jogszabályban meghatározott - külterületi vagy egyéb belterületi lakott helyen működtethető. Amennyiben a helyi sajátosságok alapján a tanyagondnoki szolgáltatás több tanyagondnok közreműködésével valósítható meg, a tanyagondnokok által ellátandó körzetek határait - figyelemmel a lakosság szám korlátra - a fenntartó települési önkormányzat rendeletében határozza meg azzal, hogy új tanyagondnoki szolgáltatás négyszáz lakos fölött szervezhető meg. Amennyiben a tanyagondnoki szolgáltatás létesítését követően a külterületi vagy egyéb belterületi lakott hely lakosság száma tíz százalékot meg nem haladó mértékben emelkedik négyszáz lakos fölé, a szolgáltatás tovább működtethető.

Étkeztetés

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen: koruk, egészségi állapotuk, fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük, vagy hajléktalanságuk miatt.

Házi segítségnyújtás

Házi segítségnyújtás keretében a szolgáltatást igénybe vevő személy saját lakókörnyezetében kell biztosítani az önálló életvitel fenntartása érdekében szükséges ellátást. A szolgáltatást keretében biztosítani kell: az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzését, az önálló életvitel fenntartásában, az ellátott és lakókörnyezete higiéniai körülményeinek megtartásában való közreműködést, a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való segítségnyújtást.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás. A szolgáltatás keretében biztosítani kell: az ellátott személy segélyhívása esetén az ügyeletes gondozónak a helyszínen történő haladéktalan megjelenését, a segélyhívás okául szolgáló probléma megoldása érdekében szükséges azonnali intézkedések megtételét szükség esetén további egészségügyi vagy szociális ellátás kezdeményezését.

Nappali ellátás

Többek között az idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére. Ha az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt a rászorult személyekről az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni.

Szakosított ellátások

Bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények

A szakosított ellátások a bentlakásos intézményrendszer tagjait ölelik fel. Két alaptípusát különböztetjük meg a bentlakásos intézményeknek: az átmeneti elhelyezést nyújtó intézményeket, amelynek körébe tartozik az időskorúak gondozóháza, illetve az ápolást-gondozást nyújtó, azaz tartós bentlakást biztosító intézményeket. Ebbe a körbe tartozik az idősek otthona.

Időskorúak gondozóháza (idősek átmeneti ellátása)

A szociális törvény vezette be ezt az átmeneti elhelyezési formát, amelynek célja, hogy ideiglenes jelleggel (legfeljebb egy évi időtartamra, de orvosi szakvélemény alapján ez további egy évvel meghosszabbítható) folyamatos ellátást biztosítson azoknak az idős embereknek, akik betegségük vagy egyéb ok miatt ideiglenes nem képesek önmagukról gondoskodni. Az ellátást az intézményvezetőnél írásban kell kérelmezni. A szolgáltatás térítésköteles, a térítés mértékét személyre szabottan állapítják meg.

Ápolást-gondozást nyújtó, tartós bentlakást biztosító intézmények – idősök otthonai:

Ebbe a típusú intézménybe azok kerülhetnek be, akik életkoruk, egészségi állapotuk vagy szociális helyzetük következtében rászorulók, saját otthonukban kielégítően nem gondozhatók, csak személyes gondoskodást biztosító intézményben láthatók el. A szociális törvény eredetileg azoknak a nyugdíjkorhatárt betöltött, időskorú személyeknek biztosított ápolást-gondozást, akiknek egészségi állapota rendszeres gyógyintézeti kezelést nem igényelt. Az ápolást-gondozást nyújtó intézmények napi háromszori étkezést, ruházatot, mentális gondozást és egészségügyi ellátást biztosítanak. Az intézmény feladata a komplex gondozási tevékenység biztosítása, ez folyamatos 24 órás szolgálatot jelent. Külön gondozási egységben vagy csoportban látják el a demencia körébe tartozó középsúlyos vagy súlyos kórképpel rendelkező személyeket. Az ellátást az intézményvezetőnél írásban kell kérelmezni. A szolgáltatás térítésköteles, de a térítés mértékét személyre szabottan állapítják meg.

A felsorolt szolgáltatásokon, szakosított ellátásokon kívül Magyarországon lehetőség van arra, hogy a gondozásra szoruló idős emberek hozzátartozói igénybe vehessék az ápolási díjat, amely hozzájárulhat ahhoz, hogy a tartós gondozásra szorulókat otthoni környezetben, hozzátartozók, családtagok gondozzák.

7.2. Közlekedésszabályozás Magyarországon

2012. évi XLI. törvény a személyszállítási szolgáltatásokról

A települési önkormányzat, valamint önkormányzatok társulásának önként vállalt feladata lehet, a Fővárosban a Fővárosi Önkormányzat (a továbbiakban együtt: önkormányzat) kötelező feladata:

- a) a helyi személyszállítás fejlesztésére vonatkozó - az országos, a regionális és az elővárosi közforgalmú személyszállítással, az épített és természeti környezet védelme érdekében összehangolt, a fejlett információs és kommunikációs technológiák alkalmazására alapozott - koncepciók jóváhagyása, valamint azok végrehajtásának megszervezése,*
- b) a gazdaság és a társadalom személyszállítási közszolgáltatások iránti igényének megállapítása, nyomon követése,*
- c) a közszolgáltatások megszervezésével kapcsolatos intézményi és szabályozási keretek kialakítása, a helyi személyszállítási közszolgáltatások megszervezése, a közlekedési szolgáltató kiválasztása, a helyi személyszállítási közszolgáltatások - a személyszállítási közszolgáltatási szerződések megkötésével történő - megrendelése,*
- d) a helyi közlekedés díjainak szerződés keretében történő megállapítása, a helyi személyszállítási közszolgáltatások bevételekkel nem fedezett indokolt költségeinek megtérítése, valamint a szolgáltatások teljesítésének ellenőrzése,*

e) a település helyi közszolgáltatási személyszállítási szolgáltatásának ellátására vonatkozó menetrendi koncepciók kidolgozása.

27. § (1) Amennyiben a közlekedési hálózat műszaki állapota lehetővé teszi, az országos, regionális és elővárosi személyszállítási közszolgáltatásokra vonatkozó alapellátást minden település számára - elsődlegesen menetrend szerinti közlekedéssel - kell biztosítani.

(2) Az országos, regionális és elővárosi személyszállítási közszolgáltatásokra vonatkozó alapellátásnak - az államháztartás teherbíró képességének keretein és az infrastrukturális adottságon belül - biztosítani kell:

a) adott település és a járásközpont vagy gyakorlatban kialakult vonzásközpont közötti közvetlen eljutási lehetőséget,

b) adott település és annak megyeszékhelye közötti, legfeljebb egy átszállással történő elérési lehetőséget,

c) az adott település és a főváros közötti legfeljebb két átszállással történő eljutási lehetőséget,

d) a szomszédos megyeszékhelyek közötti közvetlen eljutási lehetőséget, valamint

e) a főváros és a megyeszékhelyek közötti közvetlen eljutási lehetőséget.

(3) Amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik - és az adott település közösségi közlekedési rendszere kizárólag országos, regionális vagy elővárosi menetrendszerinti autóbuszos vagy vasúti személyszállítási szolgáltatás révén biztosított - a (2) bekezdésben meghatározott viszonylatokban nyújtott alapellátás településenként napi 3 - a települési önkormányzattal az egységes egyeztetési eljárás keretében történő egyeztetések eredményének figyelembevételével kialakított menetrendi fekvésű - járatpár.

7.3. 1993. évi III. tv. a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

86. § (1) A települési önkormányzat köteles biztosítani

a) a családsegítést, ha polgármesteri hivatalt működtet vagy a közös önkormányzati hivatal székhelye a településen van,

b) étkeztetést,

c) házi segítségnyújtást,

d) állandó lakosainak számától függően a (2) bekezdés szerinti szociális szolgáltatásokat,

e) az a)-d) pontban nem említett szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

(2) Az a települési önkormányzat, amelyiknek területén

a)

b) háromezer főnél több állandó lakos él, az a) pont szerinti alapszolgáltatást és idősek nappali ellátását,

c) tízezer főnél több állandó lakos él, az a)-b) pont szerinti alapszolgáltatásokat és a b) pontban nem említett nappali ellátást,
d) harmincezer főnél több állandó lakos él, az a)-c) pont szerinti szociális szolgáltatásokat, időskorúak gondozóházát, éjjeli menedékhelyet, hajléktalan személyek átmeneti szállását köteles biztosítani.

(3)

(4) A fővárosi kerületi önkormányzat biztosítja az (1) és (2) bekezdés szerinti szociális szolgáltatásokat, a 88. § (2) bekezdésében foglalt figyelembevételével. A fővárosi önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében az (1) és (2) bekezdés szerinti szolgáltatásokat a fővárosi önkormányzat biztosítja.

90. § (2) A megyei jogú város saját területén köteles az alapszolgáltatási feladatokat, éjjeli menedékhelyet, hajléktalan személyek átmeneti szállását, idősek otthonát, valamint - amennyiben a lakossági szükségletek indokolják - hajléktalanok otthonát és hajléktalan személyek rehabilitációs intézményét megszervezni és fenntartani. Az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv azonban a megyei jogú város lakosainak ellátását erre hivatkozva nem tagadhatja meg.

(3) Az ellátási kötelezettséggel nem rendelkező önkormányzat a szolgáltatása megszervezéséhez kapcsolódóan helyi rendeletében meghatározhatja, hogy csak saját települése lakosai részére biztosítja az ellátást. Az intézményt fenntartó önkormányzat az intézménnyel nem rendelkező önkormányzat kérése alapján a település lakosainak ellátását nem tagadhatja meg, ha e törvény hatálybalépésekor már az ellátást biztosította a másik település lakosai számára.

(4) A szociális szolgáltatást a helyi önkormányzat, az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv, illetve a társulás más helyi önkormányzattal vagy társulással kötött megállapodás útján is biztosíthatja. A megállapodásban rögzíteni kell a szociális szolgáltatás igénybevételére vonatkozó szabályokat és az ellátottak után fizetendő hozzájárulás mértékét.

(2) Az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv 88. § (1) bekezdése szerinti ellátási kötelezettségének a szociális szolgáltatást nyújtó

a) szolgáltató, intézmény fenntartásával, vagy

b) szolgáltatót, intézményt működtető fenntartóval létrejött - a szociális szolgáltatás nyújtásának átvállalásáról szóló - 90. § (4) bekezdése szerinti megállapodás, illetve ellátási szerződés megkötésével

tehet eleget.

(3) A (2) bekezdés a) pontja szerinti szolgáltató, intézmény létrehozásához, átszervezéséhez és megszüntetéséhez a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter előzetes jóváhagyása szükséges.

(4)

(5) A (3) bekezdés szerinti jogkörében a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter az adott megye, város szolgáltatástervezési koncepciójában foglaltak

figyelembevételével, az elérhető szolgáltatások és az adott szolgáltatás iránti társadalmi szükséglet alapján dönt.

92. § (1) A személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, azok igénybevételéről, valamint a fizetendő térítési díjakról

a) a fenntartó önkormányzat,

b) ha a fenntartó önkormányzati társulás, akkor a társulási megállapodásban megjelölt székhely szerinti vagy az erre kijelölt települési önkormányzat a társulási megállapodásban meghatározottak szerint rendeletet alkot.

(2) Ha törvény másként nem rendelkezik, a fenntartó önkormányzat az (1) bekezdés szerinti rendeletben szabályozza

a) az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodás formáit;

b) az önkormányzat által biztosított ellátás igénybevételére irányuló kérelem benyújtásának módját;

c) azt, hogy az intézményvezető milyen esetekben köteles külön eljárás nélkül ellátást nyújtani;

d) azt, hogy külön eljárás keretében milyen esetekben biztosítható ellátás;

e) az ellátás megszüntetésének eseteit és módjait;

f) a személyes gondoskodásért fizetendő térítési díjak mértékét, a fizetésre kötelezettek körét, a térítési díj csökkentésének, illetve elengedésének eseteit és módjait;

g) az intézményvezető és az ellátást igénybe vevő között kötendő megállapodással összefüggő kérdéseket;

h)

(2a) Az állam 88. § (1) bekezdése szerinti ellátási kötelezettsége esetében az (1) bekezdésben és a (2) bekezdés b)-g) pontjában foglaltakat az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv határozza meg.

(3) A legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében - jogszabályban meghatározottak szerint - szolgáltatástervezési koncepciót készít. Amennyiben a települések egyes szociális feladataikat társulás keretében látják el, e szolgáltatások tekintetében a szolgáltatástervezési koncepciót a társulás készíti el.

7.4. Testvértelepülési kapcsolatok az AT-HU Interreg OP célterületén

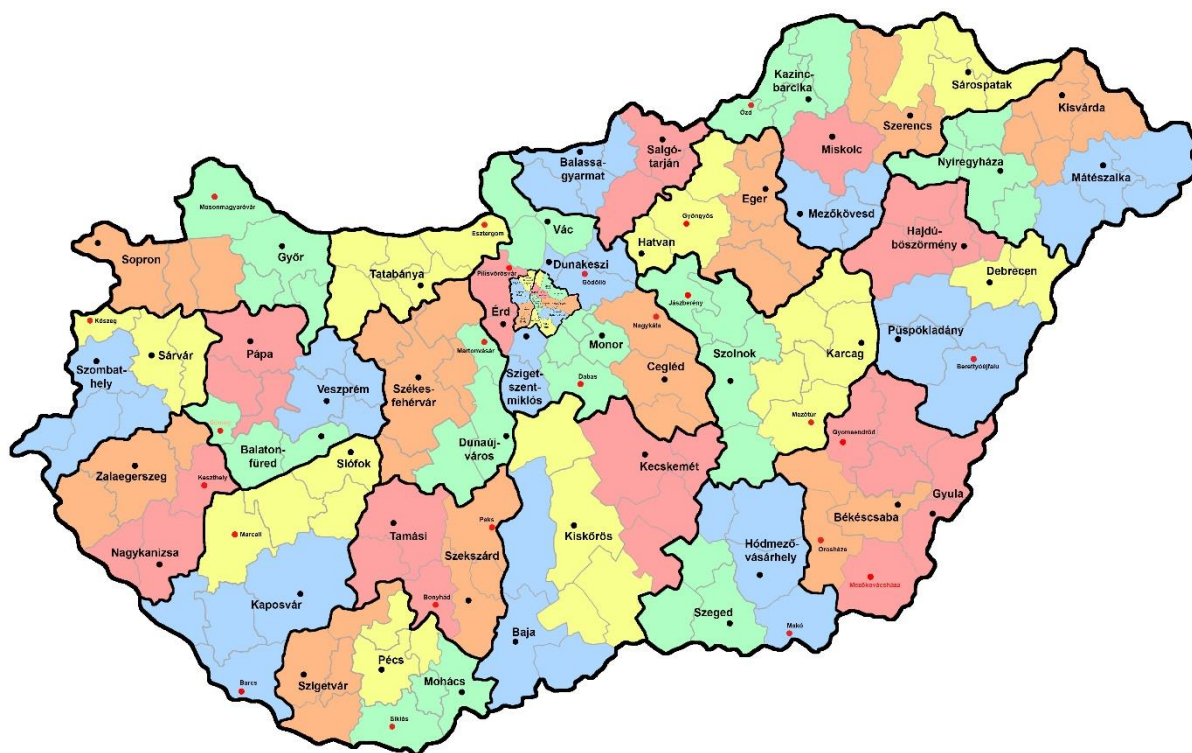
TESTVÉRTELEPÜLÉSI KAPCSOLATOK AZ AT-HU INTERREG OP CÉLTERÜLETÉN					
	TELEPÜLÉSNEV	MEGYE	JÁRÁS	TESTVÉRTELEPÜLÉS	TARTOMÁNY
1.	<i>Dunakiliti</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Mosonmagyaróvári</i>	<i>Köpcsény</i>	<i>Burgenland</i>
2.	<i>Fertőszéplak</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Wallern</i>	<i>Burgenland</i>
3.	<i>Harka</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Nyék (Sopronnyék)</i>	<i>Burgenland</i>
4.	<i>Hegyeshalom</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Mosonmagyaróvári</i>	<i>Zurndorf</i>	<i>Burgenland</i>
5.	<i>Kapuvár</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Kapuvári</i>	<i>Mattersburg</i>	<i>Burgenland</i>
6.	<i>Kópháza</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Grosswarasdorf</i>	<i>Burgenland</i>
7.	<i>Levél</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Mosonmagyaróvári</i>	<i>Jois</i>	<i>Burgenland</i>
8.	<i>Nagyecenk</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Deutschkreutz</i>	<i>Burgenland</i>
9.	<i>Nagylózs</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Purbach</i>	<i>Burgenland</i>
10.	<i>Oslí</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Kapuvári</i>	<i>Pamhagen</i>	<i>Burgenland</i>
11.	<i>Páli</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Csornai</i>	<i>Reisenberg</i>	<i>Alsó-Ausztria</i>
12.	<i>Petőháza</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Apetlon</i>	<i>Burgenland</i>
13.	<i>Répcévis</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Locsmánd</i>	<i>Burgenland</i>
14.	<i>Röjtökmuzsaj</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Wimpassing an der Leitha</i>	<i>Burgenland</i>
15.	<i>Sopron</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Kismarton</i>	<i>Burgenland</i>
16.	<i>Sopronhorpács</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Sopronkeresztúr</i>	<i>Burgenland</i>
17.	<i>Sopronkövesd</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Nikitsch</i>	<i>Burgenland</i>
18.	<i>Újkér</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Locsmánd</i>	<i>Burgenland</i>

19.	<i>Und</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Nikitsch</i>	<i>Burgenland</i>
20.	<i>Vámosszabadi</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Győri</i>	<i>Ebersdorf</i>	<i>Stájerország</i>
21.	<i>Várbalog</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Mosonmagyaróvári</i>	<i>Halbturn</i>	<i>Burgenland</i>
22.	<i>Zsira</i>	<i>Győr-Moson-Sopron</i>	<i>Soproni</i>	<i>Locsmánd</i>	<i>Burgenland</i>
23.	<i>Csákánydoroszló</i>	<i>Vas</i>	<i>Körmendi</i>	<i>Breitenfurt</i>	<i>Alsó-Ausztria</i>
24.	<i>Felsőcsatár</i>	<i>Vas</i>	<i>Szombathelyi</i>	<i>Dürnbach</i>	<i>Burgenland</i>
25.	<i>Felsőmarác</i>	<i>Vas</i>	<i>Körmendi</i>	<i>Brodingberg</i>	<i>Stájerország</i>
26.	<i>Győrvár</i>	<i>Vas</i>	<i>Vasvári</i>	<i>Ilz</i>	<i>Stájerország</i>
27.	<i>Horvátlövő</i>	<i>Vas</i>	<i>Szombathelyi</i>	<i>Deutsch Schutzen</i>	<i>Burgenland</i>
28.	<i>Hosszúpereszte</i>	<i>Vas</i>	<i>Sárvári</i>	<i>Unterlamm</i>	<i>Stájerország</i>
29.	<i>Kemenesmihályfa</i>	<i>Vas</i>	<i>Celldőmölki</i>	<i>Kaiserdorf</i>	<i>Burgenland</i>
30.	<i>Kemestaródfa</i>	<i>Vas</i>	<i>Körmendi</i>	<i>Luising</i>	<i>Burgenland</i>
31.	<i>Kőszeg</i>	<i>Vas</i>	<i>Kőszegi</i>	<i>Mödling</i>	<i>Alsó-Ausztria</i>
32.	<i>Narda</i>	<i>Vas</i>	<i>Szombathelyi</i>	<i>Csém</i>	<i>Burgenland</i>
33.	<i>Pácsony</i>	<i>Vas</i>	<i>Vasvári</i>	<i>Rohr</i>	<i>Burgenland</i>
34.	<i>Pinkaminszent</i>	<i>Vas</i>	<i>Körmendi</i>	<i>Moschendorf</i>	<i>Burgenland</i>
35.	<i>Pornóapáti</i>	<i>Vas</i>	<i>Szombathelyi</i>	<i>Bildein</i>	<i>Burgenland</i>
36.	<i>Szombathely</i>	<i>Vas</i>	<i>Szombathelyi</i>	<i>Felsőőr</i>	<i>Burgenland</i>
37.	<i>Szőce</i>	<i>Vas</i>	<i>Körmendi</i>	<i>Buchsachen</i>	<i>Burgenland</i>
38.	<i>Torony</i>	<i>Vas</i>	<i>Szombathelyi</i>	<i>Hodász</i>	<i>Burgenland</i>
39.	<i>Vasalja</i>	<i>Vas</i>	<i>Körmendi</i>	<i>Moschendorf</i>	<i>Burgenland</i>
40.	<i>Vasegerszeg</i>	<i>Vas</i>	<i>Sárvári</i>	<i>Unterrabnitz</i>	<i>Burgenland</i>
41.	<i>Vaskeresztes</i>	<i>Vas</i>	<i>Szombathelyi</i>	<i>Deutsch Schützen</i>	<i>Burgenland</i>
42.	<i>Vasszentmihály</i>	<i>Vas</i>	<i>Szentgotthárdi</i>	<i>St. Michael</i>	<i>Burgenland</i>
43.	<i>Szentliszló</i>	<i>Zala</i>	<i>Letenyei</i>	<i>Bildein</i>	<i>Burgenland</i>
44.	<i>Szepetnek</i>	<i>Zala</i>	<i>Nagykanizsai</i>	<i>Grimmenstein</i>	<i>Alsó-Ausztria</i>
45.	<i>Nagykanizsa</i>	<i>Zala</i>	<i>Nagykanizsai</i>	<i>Gleisdorf</i>	<i>Kelet-Stájerország</i>

Forrás: TÖOSZ kérdőíves felmérése 2018 és Belügyminisztérium adatfelvétele 2014 után saját szerkesztés

7.5. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) tankerületei

7.6. A szociális ellátórendszer változásai a centralizáció-decentralizáció szempontjából Magyarországon³⁶

Az állampolgárok szociális biztonságát az állam a **pénzbeli, természetbeni és a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások** rendszerének működtetésével biztosítja. A személyes gondoskodást biztosító szolgáltatások egy része minden településen kötelezően nyújtandó ellátási forma, más része meghatározott településnagysághoz kötött. A szolgáltatások, ellátások megszervezése a rendszerváltás óta számos változáson ment keresztül:

- Az **első paradigmaváltásnak** azt tekinthetjük, hogy a szociálisan rászorultak ellátásának megszervezése a rendszerváltás időszakában a központi államhatalomtól a helyi önkormányzatokhoz lett delegálva. Az ellátás felelőssége, a feladatellátás és a szabályozás is decentralizált lett. A szociális szolgáltatások létrehozása, az igénybevételi eljárások, a pénzbeli ellátások kialakítása, folyósítása és finanszírozása terén is nagy önállóságot kaptak az önkormányzatok.
- A **második paradigmaváltás** az volt, hogy amikor már látszottak a decentralizálás problematikus pontjai, elindult egy ellentétes irányú folyamat: szociális törvény szabályozta a pénzbeli ellátások rendszerét és kialakult a normatív finanszírozás. A központi állam egyre több szolgáltatás biztosítására kötelezte az önkormányzatokat és egyre több szolgáltatás rendelkezett normatív támogatással, ami különböző mértékben fedezte a kiadásokat. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 1997. november 1-jén lépett hatályba. A fenntartói és működtetői feladatokért az önkormányzatok voltak felelősek. 2005-től intézmény-összevonási, központosítási hullám indult a megyékben. Létre jöttek az egy-egy megye teljes szakellátási rendszerét magukba foglaló gyermekvédelmi központok.
- A **harmadik paradigmaváltás** a 2010-ben elindult a szociális ellátások megújítását célzó folyamat, amely a megyei önkormányzatok eladósodottsága miatt oda vezetett, hogy a megyei önkormányzati fenntartásban lévő **szociális és gyermekvédelmi intézmények 2012. január 1-jével állami fenntartásba kerültek.**

2013. január 1-jétől a fogyatékos, a pszichiátriai és a szenvedélybeteg személyek átmeneti és tartós bentlakást nyújtó ellátásának megszervezése és az intézmények fenntartása is állami kötelezettséggé vált.

Az átvett intézmények állami fenntartói feladatait a **Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság** látja el.

---

³⁶ <https://szgyf.gov.hu/hu/foigazgatosag/a-szocialis-ellatorendszer-a-rendszervaltas-ota.html>

7.7. Önkormányzati Szövetségek Magyarországon

Magyarország helyi önkormányzatiról szóló törvény szerint az országos önkormányzati érdekszövetségek jogalkotási feladatokra, intézkedések megtételére vonatkozó javaslatot tehetnek, konzultációt folytathatnak a Kormánnyal a helyi önkormányzati rendszert, valamint a helyi önkormányzatok által ellátott közszolgáltatásokat érintő stratégiai kérdésekről és a központi költségvetés önkormányzatokat érintő kérdéseiről. E törvény azt is meghatározza, hogy azokat a szervezeteket kell országos önkormányzati érdekképviseleti szervezeteknek tekinteni, amelyek közül

- a **megyei önkormányzatok** érdekképviseletét ellátó szövetségnek **legalább 13** megyei önkormányzat;

- a **megyei jogú városok** érdekképviseletét ellátó szövetségnek **legalább 15 tagja** megyei jogú város önkormányzata;

- a **fővárosi önkormányzat** érdekképviseletét ellátó szövetségnek **legalább 15 tagja** fővárosi **kerületi önkormányzat**;

- a **városi és a járásszékhely városi önkormányzatok** érdekképviseletét ellátó szövetségnek tagja az ilyen szerepet betöltő önkormányzatok **több mint 50%-a**, és a tagságon belül a **járásszékhely városi önkormányzatok több mint 50%-a**, továbbá

- minden **más** olyan **önkormányzati érdekképviseleti szervezet (szövetség)**, amelynek tagja **legalább négyszáz helyi önkormányzat**, és **legalább tizenegy területi (megyei) szervezetük működik**.

Egy önkormányzat akár több érdekképviselet tagjai is lehet, de a fenti arányszámok számításánál egy helyi önkormányzatot csak egy érdekszövetség tagjaként lehet figyelembe venni.

Ma Magyarországon 8 országos önkormányzati szövetség működik.

Szövetség neve	Tagok száma
Budapesti Önkormányzatok Szövetsége (BÖSZ)	23
Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége (KÖOÉSZ)	95
Községek, Kistelepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége (KÖSZ)	380
Magyar Faluszövetség	198
Magyar Önkormányzatok Szövetsége (MÖSZ)	450
Megyei Jogú Városok Szövetsége (MJVSZ)	23
Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége (MÖOSZ)	19
Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ)	1617

8. táblázat - Önkormányzati Szövetségek Magyarországon

*A nyolc szövetség 2015-ben megállapodást kötött a Kormánnyal a stratégiai együttműködésről. Az együttműködés intézményesített formája az **Önkormányzatok Nemzeti Együttműködési Tanácsa (ÖNET)**, amely a Kormány mellett működő javaslattevő, tanácsadó, konzultatív testület.*